

Universitat de Barcelona
Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura

Programa de doctorat:
Ensenyament de Llengües i Literatura. Bienni 1998-2000

Tesi Doctoral

L'ENTONACIÓ DEL CATALÀ.

PATRONS MELÒDICS, TONEMES I
MARGES DE DISPERSIÓ.

presentada per **Dolors Font Rotchés**

per optar al títol de Doctora

dirigida pel Dr. Francisco José Cantero Serena

Navarcles, febrer del 2005

2. EL CORPUS. DESCRIPCIÓ I ANÀLISI MELÒDICA

Algunes de les dificultats amb què han topat els estudiosos de l'entonació, un cop han tingut al seu abast mitjans instrumentals per enregistrar i analitzar la parla, han estat, d'una banda, no disposar d'uns criteris melòdics que facilitin l'anàlisi de la parla espontània real i genuïna, que la segmentin i que ens permetin reconèixer-ne les unitats; segurament, per aquest motiu, han descrit les corbes entonatives a partir d'unitats sintàctiques –oracions i sintagmes–, les quals han estat aconseguïdes dins del laboratori i induïdes per l'investigador. I, de l'altra, no trobar un sistema de processament de les dades acústiques per mitjà del qual es puguin relativitzar els valors absoluts de les melodies¹⁵, obtinguts en Hertz, per tal que esdevinguin comparables i classificables; per consegüent, s'han vist obligats a limitar la quantitat d'informants fins al punt que alguns treballs es basen només en un o dos.

Nosaltres, però, entenem que un corpus per fer un estudi empíric de l'entonació de la llengua catalana ha de basar-se en la parla espontània per tal d'obtenir models entonatius reals i genuïns, idonis per descriure la realitat lingüística; ha de comptar amb un nombre ampli i alhora significatiu d'informants, els quals siguin suficients i variats pel que fa al sexe, l'edat i la procedència sociocultural i dialectal; ha de ser aleatori o, dit d'una altra

---

¹⁵ Els investigadors de l'escola holandesa van proposar un sistema de relativització que feia servir com a unitat el semitò, procedent de la música, el qual no ha tingut massa adeptes dintre de la comunitat d'estudiosos. Aquesta unitat presenta algunes dificultats a l'hora de calcular la distància entre un to i el següent perquè podem obtenir resultats difícils d'interpretar, com 3,42 semitons.

manera, regit per les lleis de l'atzar; i, finalment, ha de ser compensat, és a dir, ha de contenir una representació equilibrada dels diversos perfils d'informants i dels tipus d'enunciats, a la qual es pot arribar neutralitzant les tendències més marcades que presenta el corpus: ignorant el que és més abundant i afavorint el menys representat.

Per fer el tractament de les dades del corpus, creiem que cal un mètode d'anàlisi formal objectiu i rigorós. Les dades acústiques, doncs, s'han d'obtenir amb instruments d'anàlisi precisos i, posteriorment, s'han de sotmetre a un procés d'estandardització, és a dir, d'eliminació de les variacions micromelòdiques i del to mitjà dels informants, per definir els elements essencials de la melodia que ens permetran establir corbes d'entonació estandarditzades comparables i generalitzables. El rendiment funcional i la comprovació de la validesa d'aquestes corbes es determinarà en proves de percepció aplicades a un bon nombre d'informants genuïns i diversos.

Per superar aquestes dificultats alhora que respectar els criteris exposats, basarem el nostre estudi en el mètode de base acusticoceptiva de Cantero (2002), l'anàlisi melòdica de la parla, el qual creiem que millor pot respondre als nostres objectius.

En el present capítol, exposem el procés d'elaboració del corpus de la investigació en dues etapes, que es corresponen als dos primers apartats. En la primera, obtenim el corpus de gravacions de parla espontània a partir de 47 hores de material audiovisual procedent de programes televisius en llengua catalana, que conté un bon nombre d'informants de procedència diversa. En la segona, constituïm i descriuim el corpus d'enunciats definitiu, a partir de la selecció de 580 enunciats del corpus de gravacions, emesos per 160 informants.

I en el tercer apartat d'aquest capítol, descriuim detalladament l'aplicació del mètode d'anàlisi melòdica de la parla als enunciats del nostre corpus, tant pel que fa a l'obtenció dels valors acústics que ens ofereixen aplicacions d'anàlisi i síntesi de la veu com pel que fa al procés d'estandardització de les corbes melòdiques, servint-nos d'una metodologia empírica.

2.1 El corpus de gravacions

En aquest apartat, exposem els criteris en què ens basem per elaborar un corpus de material audiovisual, el corpus de gravacions, pel que fa al model lingüístic i al perfil dels informants; justifiquem els motius que ens han menat a buscar aquest material en la televisió; i esmentem els mitjans tecnològics que hem utilitzat. A continuació, descrivim els trets més rellevants del material audiovisual que hem seleccionat o, més concretament, dels programes televisius: el gènere a què pertanyen, la franja horària i l'època en què es van emetre, les persones que hi intervenen i el temps total enregistrat de cadascun. I, finalment, fem una valoració global del corpus de gravacions obtingut, el qual conté una infinitat de grups fònics que s'hauran de sotmetre a un procés de selecció, amb l'objectiu de reduir-ne el nombre i d'obtenir-ne una mostra representativa i variada que ens serveixi per constituir el corpus d'enunciats definitiu.

2.1.1 El model lingüístic

Per a la creació del corpus, el nostre interès se centrà a obtenir mostres de llengua catalana oral espontània. Entenem la llengua espontània com aquella expressió lingüística oral no planificada: la llengua parlada i d'ús habitual que podem trobar en els diversos contextos no formals.

Vam optar per aquest model, propi d'un registre informal, perquè és el que ens proporciona la parla real i genuïna, és a dir, la llengua en el seu estat natural sense la mediatització d'aprenentatges lingüístics més propis de la llengua escrita adquirits en un context escolar. Altres models orals emesos en registres formals parteixen d'un discurs prèviament escrit o d'un guió molt detallat, la qual cosa implica que la persona que produeix el missatge s'ha plantejat què dirà i com ho dirà, utilitzant totes les estratègies i habilitats lingüístiques al seu abast. En aquests casos, l'orador pot decidir el lloc on farà èmfasis, la velocitat i el volum d'elocució, la llargària de les diverses pauses, les variacions en el ritme i les característiques de l'entonació, entre d'altres. És evident, doncs, que les produccions orals caracteritzades per un registre amb un determinat grau de formalitat

no poden ser la base per dur a terme la nostra investigació, pel fet que el model que ens aporten pot haver sofert moltes modificacions, condicionades pels coneixements lingüístics del locutor.

La llengua oral espontània es manifesta bàsicament en el diàleg, el qual té lloc entre dues o més persones en qualsevol moment de la vida quotidiana en infinitat de contextos; compleix aquests requisits la conversa que mantenim en parlar per telèfon, en fer la compra, en demanar i rebre informació, en discutir, negociar i prendre acords en una assemblea, en manifestar i contrastar opinions prenent un cafè amb amics, en tractar temes intrascendents amb coneguts, en barallar-se, en compartir experiències i emocions en un àpat familiar, entre d'altres.

Per tant, hem d'estudiar l'entonació a partir de l'anàlisi de dades procedents de converses o de diàlegs que tinguin lloc en contextos reals en què les persones s'expressin de forma oral i espontània, per tal d'obtenir models lingüístics genuïns, els quals no hagin estat mediatitzats per la llengua escrita.

2.1.2 Els informants

Vam partir de la base que, si volíem aconseguir dades suficients i fiables per fer la nostra investigació, la mostra d'informants havia de ser àmplia quant al nombre, i variada, significativa i compensada quant al sexe, l'edat, la professió, i la procedència sociocultural i dialectal. Aquest plantejament marca una clara diferència envers les mostres d'informants que s'han elaborat fins al moment per fer estudis sobre entonació, les quals presenten un nombre d'informants limitat i poc variat condicionades pel mètode d'obtenció de les dades: enregistraments fets en presència de l'investigador i, gairebé sempre, en un laboratori.

El perfil dels informants que creïem que era adequat per a aquest treball d'investigació és el que exposem a continuació. Els informants havien d'utilitzar el català com a llengua familiar i d'ús social i presentar una pronúncia genuïna i pròpia d'aquesta llengua. També havien de vocalitzar bé, no presentar cap defecte de parla, ni tampoc una veu amb

característiques peculiars del tipus nasalitzada o engolada per evitar desviacions en els resultats de l'anàlisi de les dades. I pel que fa a l'edat, havien d'haver superat la infantesa i l'adolescència per defugir argots infantils o juvenils peculiars.

Quant a l'àmbit laboral, ens plantejàvem que la seva feina no impliqués tenir una bona preparació en llengua oral, com seria el cas de mestres, locutors, polítics, actors o advocats, pel fet que, encara que no tinguin un text escrit davant, presenten un grau menor d'espontaneïtat a causa de les habilitats que han anat desenvolupant amb la pràctica professional. Tanmateix, hi ha persones amb aquest perfil que quan es troben en determinats contextos, fora del seu àmbit professional, com seria el cas de mantenir una conversa amb amics, amb familiars, amb coneguts o, fins i tot, amb desconeguts, poden arribar a formar part del nostre corpus perquè parlen de forma espontània en un context real. Tot i que, amb aquest perfil, en podem incloure algun al corpus, el nostre esforç se centrà a obtenir informants que exercissin professions que no impliquessin tenir un bon domini de la llengua oral.

Finalment, també s'havien d'expressar amb naturalitat i sense nerviosisme; en aquest sentit, ens calia trobar un context en què no sabessin que se'ls estava escoltant i enregistrant amb la finalitat de fer un estudi lingüístic.

En resum, per al nostre corpus, els informants havien de ser adults, que tinguessin com a llengua materna i habitual el català, que la seva professió no impliqués tenir un bon domini en llengua oral, que no presentessin cap defecte de parla i que s'expressessin amb naturalitat en una conversa genuïna.

2.1.3 L'obtenció de les dades

Seguint Cantero (2002: 167), vam creure que la televisió era un mitjà idoni per obtenir les dades necessàries per a la creació del corpus. La televisió d'avui dia presenta tota una sèrie d'avantatges que superen amb escreix d'altres mitjans per obtenir el material lingüístic per analitzar, com poden ser la varietat de programes representatius de gèneres molt diversos, en els quals trobem des d'individus que fan servir registres molt formals

fins a d'altres que parlen totalment deseixits i espontanis, la multiplicitat d'informants amb un perfil molt divers, i la bona qualitat acústica del senyal de veu, indispensable per poder ser analitzada, perquè s'emet des d'un estudi tancat i ben sonoritzat on els participants parlen amb micròfon.

Pel que fa a la varietat de programes, els canals de televisió ens n'ofereixen una àmplia gamma per poder escollir. Pel tipus de model lingüístic i d'informants que necessitàvem, vam creure convenient buscar programes que continguessin debats, entrevistes, tertúlies, reportatges o concursos, els quals són molt útils perquè presenten models de llengua espontània utilitzats en un context pragmàtic real i hi participen moltes persones, la majoria de les quals són anònimes.

Hem cregut que servir-nos de les dades que ens ofereix la televisió era més apropiat que basar-nos en les d'altres mitjans. Així, doncs, la ràdio ens podria brindar un material lingüístic idoni, que podria ser enregistrat en cinta de casset, però que presenta l'inconvenient que la gran majoria de persones que hi participen, per no dir totes, tenen un cert grau de professionalització i, com a conseqüència, el seu model és poc espontani.

Una altra possibilitat d'obtenir mostres de parla seria enregistrant l'informant en un espai tancat a partir de frases que l'indueixin a produir aquells enunciats que ens interessin per al nostre estudi o mantenir una conversa deseixida i informal. Aquest tipus de plantejament és adequat, però té la seva dificultat a l'hora de crear un clima relaxant a l'interlocutor amb la finalitat que no perdi naturalitat, com també a l'hora d'obtenir un gran nombre d'enunciats a partir de múltiples informants.

També es podria aconseguir material en cinta de casset o en vídeo gravant converses telefòniques que es produeixin en contextos reals, les quals són una bona mostra de llengua espontània. Aquestes, però, presenten l'inconvenient que el que es diu a través del fil telefònic no sempre es pot analitzar acústicament. Un problema semblant passa amb materials audiovisuals obtinguts en espais oberts, a causa de l'encavallament dels sons dels individus amb els sorolls de l'entorn, com poden ser els provocats pels automòbils o per altres persones.

Per aconseguir el material audiovisual necessari per constituir el corpus, vam obrir tres vies: en primer lloc, fer enregistraments casolans amb un aparell de vídeo Panasonic model NV-J45-EO amb quatre capçals, connectat directament a un televisor, el qual ens permetia gravar en cinta de vídeo els programes sencers o només fragments que complien els requisits exposats anteriorment; en segon lloc, contactar amb les seccions de documentació de TV3 i de TV2 per tal de tenir edicions de programes concrets emesos en els darrers anys; i, finalment, consultar els programes de televisió enregistrats en cintes de vídeo per alumnes de doctorat del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura disponibles al Laboratori de Fonètica Aplicada de la Universitat Barcelona (Campus Mundet).

2.1.4 El material audiovisual

Per elaborar el corpus de gravacions, ens vam basar en programes de televisió emesos en els tres canals públics de més audiència i que tenen programació diària en llengua catalana: TV3, Canal 33 i TV2. Mentre que TV3 i Canal 33 tenen tota la programació en llengua catalana, TV2 en tenia en una petita franja del vespre, aproximadament de 19:30 a 21 hores i algun dia a la nit.

Dividim el procés de recollida de les gravacions dels programes en tres etapes:

- a) De setembre del 2000 fins a mitjan desembre del 2000. Vam seleccionar de cada canal els programes que més s'adeien a les necessitats que nosaltres teníem i vam enregistrar 24 entregues de 13 programes diferents –el nombre d'entregues de cada programa es troba entre parèntesi darrere del nom del programa. Es tracta dels programes de TV3 *Bon dia*, *Catalunya* (1), *Connexions* (1), *a+a+* (3), *La columna* (3), *Jutjats* (2), *Entre línies* (3) i *Temps era temps* (1); dels programes de TV2 *Catalunya Anvi* (5), *La vida és bella* (1), *Tic, tac, toe* (1) i *El rondo* (1); i dels programes del Canal 33 *Els llibres i la vida* (1) i *Gol a gol* (1). Les gravacions d'aquests programes sumen un total de 23 hores 35 minuts.

- b) De mitjan desembre del 2000 fins a mitjan gener del 2001. Com que en aquell moment no hi havia cap debat en la programació, vam contactar amb la secció de documentació de TV2¹⁶ i vam obtenir cinc programes de debat de *L'ou o la gallina*, que havien tingut lloc els anys 1996-1997, i també una edició del *Catalunya Avui* de l'agost del 2000 i una de *El Rondo* del setembre del 2000. Aquests programes sumen un total d'11 hores 20 minuts d'enregistrament.
- c) De mitjan gener del 2001 fins a principi de febrer del 2001. Vam obtenir una sèrie de gravacions de programes de TV3 i del Canal 33 dels mesos de maig, juny i setembre del 1999¹⁷. Es tracta dels programes de TV3 *a+a+* (1), *Punt de trobada* (3), *Si l'encerto*, *l'endevino* (1), *Això no és cap anunci* (3), *La cosa nostra* (1), *Malalts de tele* (1); i del programa del Canal 33 *Paral·lel* (1). Aquests programes sumen un total de 12 hores de gravació.

A continuació, presentem els programes escollits per formar part del corpus, acompanyats de l'explicació d'alguns dels seus aspectes més rellevants, del seu contingut, del nombre d'entregues que en tenim i de la quantitat d'hores enregistrades.

2.1.4.1 TV3

De TV3 vam recollir 12 programes diferents pertanyents a les diverses franges horàries (matí, migdia, tarda, vespre i nit), els quals contenien un bon nombre d'informants que utilitzaven un model de llengua oral espontània alhora que eren representatius de diversos gèneres audiovisuals, com el concurs, el magazín, el docudrama, el reportatge i l'entrevista. Aquests programes van ser enregistrats en dos períodes diferents, maig-juny-setembre del 1999 i octubre-novembre-desembre del 2000, i sumen un total de 26,5 hores de gravació (vegeu quadre 1).

Algun d'aquests programes, com *Entre línies*, encara continua a la graella televisiva, mentre que la majoria ja fa temps que han desaparegut.

---

¹⁶ Agraïm als responsables de TV2 i, especialment, a Antoni Zamora, les facilitats que ens van donar per accedir al fons documental del canal; també a José Luis López, de la secció de Documentació, per haver-nos ajudat a seleccionar el material i a gravar-lo.

¹⁷ Aquests programes que vam incloure al corpus van ser enregistrats per A. Canals, G. Ester i A. Hermoso. Abans, però, els vam utilitzar per fer un estudi exploratori sobre les interrogatives del català, el qual vam presentar en forma de comunicació al II Congreso de Fonética Experimental, que es va celebrar a Sevilla l'any 2001. Vegeu Font *et al.* (2002).

Programa	Gènere	Franja d'emissió	N.	Mes i any	Durada	Temps enregistrat
Bon dia, Catalunya	Magazín	Matí	1	octubre - 2000	2h	2h
Connexions	Magazín	Migdia	1	novembre- 2000	1h 20min	1h 20min
a+a+	Concurs	Migdia	1 3	maig - 1999 novembre- 2000	30min	2h
La columna	Magazín	Tarda	2 1	novembre- 2000 desembre 2000	1h 50min	5h 30min
Punt de Trobada	Magazín	Tarda	3	setembre - 1999	1h 20min	4h
Si l'encerto l'endevino	Concurs	Vespre	1	maig - 1999	30 min	30min
Això no és cap anunci	Concurs	Vespre	3	setembre - 1999	30min	1h 30min
Jutjats	Docudrama	Vespre	2	octubre - 2000	30min	1h
La cosa nostra	Magazín	Nit	1	maig - 1999	1h 40min	1h 40min
Malalts de tele	Magazín	Nit	1	juny - 1999	2h	2h
Entre línies	Reportatge	Nit	1 1 1	octubre - 2000 novembre- 2000 desembre - 2000	1h	3h
Temps era temps	Magazín	Nit	1	octubre - 2000	2h	2h

Quadre 1. Programes de TV3 seleccionats per al corpus de gravacions.

- *Bon dia, Catalunya* : és un programa que s'emetia de dilluns a divendres al matí, de 8:30 a 10:30 aproximadament. Quan vam fer la gravació era presentat per Joan Oliver. És un programa de caire informatiu, en el qual es barregen les notícies, les tertúlies, els debats i les entrevistes. En tenim un amb una durada de 2 hores.
- *Connexions*: és un programa presentat per M. Pau Huguet, que s'emetia els dies feiners al migdia, de 12:00 a 13:20. El programa té com a objectiu l'intercanvi d'informació o d'objectes entre els telespectadors per via telefònica. En principi, creïem que aquest programa no seria apte per a la nostra investigació perquè els participants parlaven per via telefònica. Ara bé, quan en alguns programes M. Pau Huguet entrevista en directe alguna de les persones que ha trucat per tal que exposi públicament el que vol oferir o el que necessita, aleshores sí que ens interessa. En tenim un programa amb una durada d'1 hora 20 minuts.
- *a+a+*: es tracta d'un concurs que s'emetia els dies feiners al migdia, aproximadament de 13:30 a 14:00. Hi ha dos concursants, un que ha estat el guanyador del dia o de dies anteriors i un que és nou, que tenen com a objectiu acumular el màxim nombre

de punts encertant preguntes de temàtica diversa. Per al nostre estudi, és interessant recollir els comentaris que fan els concursants i la mateixa presentadora de forma espontània entre una pregunta i la següent, com també algunes de les respostes dels concursants. En tenim quatre programes amb una durada de 2 hores.

- *La columna*: és un Magazín de primera hora de la tarda presentat per Júlia Otero, que s'emetia de dilluns a divendres de 16:25 a 18:15. Conté tertúlies amb experts del tema que tracten, entrevistes a personatges famosos, reportatges, concursos, diàlegs de la presentadora amb persones del públic assistent, entre d'altres. D'aquest programa, hem escollit moments en què el públic esdevé protagonista o bé perquè se li demana l'opinió en determinats temes, o bé perquè participa a l'apartat del concurs, que té com a objectiu endevinar el personatge ocult i, per aconseguir-ho, cal anar formulant preguntes per tal d'obtenir pistes. En aquest cas, els concursants que provenen del públic són una bona font per aconseguir enunciats interrogatius. En tenim tres programes i 5 hores 30 minuts de cinta enregistrada.
- *Punt de trobada*: es tracta d'un magazín que s'emetia de dilluns a divendres a la tarda, de 18:15 a 19:35, conduït per Adam Martín i Marta Cáceres. Hi trobem entrevistes, enquestes al carrer, concursos, entre d'altres. En tenim tres programes i un total de 4 hores enregistrades.
- *Si l'encerto, l'endevino*: és un concurs que s'emetia els dies feiners al vespre, de 19:55 a 20:25, presentat per Josep M. Bachs. Els concursants són dues parelles, els membres de cadascuna de les quals han de ser de la mateixa família. L'objectiu del concurs és endevinar frases fetes, locucions i refranys catalans a partir de dibuixos. Els concursants són una bona font d'informació perquè, en voler endevinar l'expressió relacionada amb el dibuix, parlen de forma molt espontània. En tenim un programa que suma 30 minuts de gravació.
- *Això no és cap anunci*: és un concurs que s'emetia de dilluns a divendres, al vespre, de 20:25 a 20:55. Els concursants han d'endevinar el nom comercial d'un producte d'un anunci publicitari basant-se en la mímica que fa la seva parella o en la visualització

d'alguna imatge. També en aquest cas els concursants són una bona font d'informació. En tenim tres programes que sumen un total d'1 hora 30 minuts de gravació.

- *Jutjats*: es tracta d'una docuserie que s'emetia el divendres a la nit, de 21:30 a 22:00, amb una durada de 30 minuts. El programa pretén ser un retrat fidel de la maquinària judicial: es vol ensenyar què passa quan hom s'hi veu immers, ja sigui en qualitat d'acusat, de denunciant, de testimoni, de forense, de jutge o de policia. Tenim 1 hora de gravació provinent de dos programes.
- *La cosa nostra*: és un magazín humorístic que s'emetia els dies feiners a la nit conduït per Andreu Buenafuente. Conté entrevistes, actuacions musicals, connexions a l'exterior, etc. Sobretot, podem extreure enunciats de les entrevistes, tant a l'exterior com al plató. En tenim un programa que dura 1 hora 40 minuts.
- *Malalts de tele*: és un magazín humorístic que s'emetia el dimarts a la nit. És presentat per Toni Soler amb la col·laboració de Rosa Andreu. Conté entrevistes amb personatges de caire molt divers, dissertacions del presentador i intervencions de col·laboradors del programa que s'ocupen d'una secció. En tenim un amb una durada de 2 hores.
- *Entre línies*: es tracta d'un programa de reportatges setmanal sobre temes molt diversos. És dirigit i presentat per Ramon Pellicer i s'emetia el dilluns a la nit de 22:10 a 23:20, aproximadament. Són especialment interessants les entrevistes que es fan dins dels reportatges a gent molt diversa. Ens basem en tres programes i tenim un total de 3 hores de gravació.
- *Temps era temps*: és un magazín setmanal que s'emetia el dimecres a la nit, de 21:20 a 23:20. És presentat per Àngel Casas i conté entrevistes a personatges anònims sobre temes molt diversos. N'hem obtingut un programa de 2 hores de durada.

2.1.4.2 TV2

Del canal televisiu TV2, vam seleccionar 5 programes, situats a la franja del vespre i de la nit, hora que aquest canal fa desconexions a Catalunya. Els programes, que representen diversos gèneres del mitjà audiovisual, com el reportatge, el concurs, la tertúlia i el debat, es van emetre de setembre a desembre del 2000, excepte les cinc edicions de *L'ou o la gallina*, que van ser obtingudes gràcies al servei de documentació d'aquest canal. Totes les gravacions sumen un total de 15 hores 40 minuts (vegeu quadre 2).

Programa	Gènere	Franja d'emissió	N.	Període	Durada	Total enregistrat
Tic, tac, toe	Concurs	Vespre	1	novembre 2000	30min	30min
Catalunya Avui	Reportatge	Vespre	1 1 3 1	agost 2000 octubre 2000 novembre 2000 desembre 2000	30min	3h
La vida és bella	Reportatge	Vespre	1	novembre 2000	30min	30min
El rondo	Tertúlia	Nit	1 1	setembre 2000 novembre 2000	50min	1h 40min
L'ou o la gallina	Debat	Nit	1 1 2 1	novembre 1996 desembre 1996 gener 1997 febrer 1997	2h	10h

Quadre 2. Programes de TV2 seleccionats per al corpus de gravacions.

- *Tic, tac, toe*: es tracta d'un concurs que s'emetia de dilluns a dijous, de 19:00 a 19:30, aproximadament. És presentat per Eduard Farelo. Hi participen tres concursants que juguen sobre un tapís al joc de les tres pedretes o tres en ratlla. La finalitat del concurs és que el jugador vagi aconseguint caselles fins a dibuixar un tres en ratlla, tot responnent correctament la pregunta que conté cadascuna. Si el concursant no endevina la resposta, la casella s'invalida. El primer que aconsegueix fer un tres en ratlla guanya i l'endemà torna a concursar. El que interessa per al nostre corpus és el diàleg que s'estableix entre el presentador i els concursants. En tenim un programa de 30 minuts.
- *Catalunya Avui*: és un programa informatiu compost de tres o quatre reportatges sobre temes d'actualitat dels Països Catalans: fires, festes, campanyes de mobilització, tradicions, rebaixes, entre d'altres. S'emetia de dilluns a divendres, de 19:00 a 19:30.

Als reportatges sempre hi ha entrevistes a persones coneixedores del tema que es tracta i també hi trobem enquestes de carrer. En aquest sentit, és un programa que ens ofereix múltiples informants, anònims, d'ambdós sexes, d'edats diverses i procedents de tota la geografia catalana. En tenim sis programes i un total de 3 hores enregistrades.

- *La vida és bella*: es tracta d'un programa que s'emetia el dissabte en una franja horària poc estable —el que tenim es va emetre de 22:15 a 22:45— i tracta temes diversos amb una enginyosa combinació entre la informació que ha elaborat l'equip del programa i la que ofereixen persones anònimes del carrer. En tenim un programa que suma 30 minuts de gravació.
- *El Rondo*: és la tertúlia futbolística del dilluns a la nit. Hi participen, d'una banda, quatre periodistes o comentaristes esportius, que són els mateixos cada setmana i, de l'altra, quatre convidats, que poden ser directius de club, socis, aficionats o exjugadors. Xavi Díaz i Albert Lesán condueixen el programa tot plantejant qüestions als participants i moderant el debat. En tenim dos programes i un total de 1 hora 40 minuts de gravació.
- *L'ou o la gallina*: es tracta d'un programa de debat. L'escenari són dues graderies amb participants que mantenen opinions contraposades a partir d'una qüestió d'actualitat: *S'han de pagar 2.500 milions per un esportista?*, *És compatible ser mare i treballar fora de casa?*, *Els homosexuals poden formar família?*, *Paguem massa per a un habitatge?*, *Els hospitals funcionen?* El debat s'acompanya d'enquestes d'opinió sobre el tema recollides al carrer. Presentat i moderat per Ramon Miravittlas, el programa té una clara voluntat de socialitzar la discussió, de portar a la televisió allò que es discuteix en bars i perruqueries. A primera fila de cada sector, hi ha uns quants convidats coneixedors del tema que es tracta, cadascun dels quals exposa el seu punt de vista i anima el debat. A cada programa hi participa molta gent del públic susceptibles d'esdevenir informants del nostre corpus. En tenim cinc programes de 2 hores de durada que sumen un total de 10 hores enregistrades.

2.1.4.3 Canal 33

Del Canal 33, vam triar només tres programes diferents pertanyents a la franja horària de la nit. Aquest canal està especialitzat en sèries, documentals, dibuixos animats i pel·lícules, els quals no són adequats per al nostre estudi. Els tres que vam escollir contenen una tertúlia o una entrevista i han estat enregistrats en dos períodes diferents: maig del 1999; i octubre-novembre del 2000. Sumen un total de 4 hores 50 minuts de gravació (vegeu quadre 3).

Programa	Gènere	Franja d'emissió	N.	Període	Durada	Total Enregistrat
Paral·lel	Entrevista	Nit	1	maig 1999	1h 50min	1h 50min
Els llibres i la vida	Tertúlia	Nit	1	octubre 2000	30min	30min
Gol a gol	Tertúlia	Nit	1	novembre 2000	2h 30min	2h 30min

Quadre 3. Programes del Canal 33 seleccionats per al corpus de gravacions.

- *Paral·lel*: es tracta d'un programa que s'emetia el dilluns a la nit, de 22:15 a 00:05. El seu presentador és Jaume Barberà, el qual entrevista convidats amb la intercalació d'actuacions musicals. En tenim un programa i un total d'1 hora 50 minuts de gravació.
- *Els llibres i la vida*: és un programa presentat per M. de la Pau Janer i el psiquiatre Joan Corbella el divendres a la nit, amb el qual es pretén oferir un espai de reflexió sobre els sentiments i les emocions. A la primera part, Janer conversa amb l'autor d'un llibre escollit, el fil argumental del qual té a veure amb el tema del dia. En l'edició que vam registrar, el tema era *l'odi* i l'escriptora convidada era Isabel-Clara Simó. A la segona part, té lloc un col·loqui en què participen Janer, Corbella, l'escriptor i un convidat expert en el tema. Pel perfil dels participants, ja es pot preveure que serà difícil trobar-hi enunciats produïts espontàniament. En tenim un programa que dura 30 minuts.
- *Gol a gol*: és el programa que ofereix la crònica esportiva del cap de setmana. S'emet el diumenge a la nit, de 21:45 a 00:20. Conté una tertúlia amb comentaristes

esportius, jugadors i altres convidats que ens pot ser útil. El programa és presentat per Pilar Calvo i té una llarga tradició dins el canal. En tenim un programa de 2 hores 30 minuts de durada.

2.1.5 La descripció del corpus

Resumint el que hem exposat fins al moment, el corpus de gravacions és format per 47 hores de material audiovisual, procedent de 20 programes diferents obtinguts en els tres canals de televisió: 12 programes de TV3, 5 programes de TV2 i 3 del Canal 33. En total són 42 entregues que es van emetre entre el novembre del 1996 i el desembre del 2000. Aquests programes, que contenen reportatges, entrevistes, enquestes al carrer, debats, concursos, tertúlies o docudrames, ens ofereixen models de llengua oral espontània i hi abunda el diàleg. Pel mateix caràcter participatiu d'aquests programes, hem obtingut un gran nombre d'informants d'ambdós sexes, de diverses edats i professions, i que fan servir varietats i registres diferents.

Davant la dificultat de treballar amb un corpus oral d'aquesta magnitud, vam procedir a una primera selecció per poder tenir un corpus de gravacions més reduït que ens permetés obtenir els enunciatos de forma més àgil. En una primera etapa d'aquesta selecció, vam excloure'n els fragments en què els informants no complien els requisits mínims que havíem establert en els criteris de model lingüístic i d'informants, ja sigui perquè no parlaven en català, perquè no eren parlants genuïns, perquè estaven molt nerviosos, perquè el registre que utilitzaven no era del tot espontani, o perquè simplement llegien el guió. En una segona etapa, essent més estrictes, vam eliminar intervencions d'informants diversos, que presentaven melodies repetitives, i també vam escurçar i, a vegades, suprimir intervencions molt llargues i reiterades de determinats participants.

Com a conseqüència d'aquest procés, vam obtenir el corpus de gravacions definitiu, que compta amb 21 hores de material audiovisual i conté la mateixa riquesa i varietat de programes i d'informants que l'anterior.

2.2 El corpus d'enunciats

En aquest apartat, presentem i comentem el model de fitxa que vam dissenyar per anotar, classificar i definir cada enunciat individualment; exposem el procés que es va seguir per crear el corpus d'enunciats a partir de les 21 hores de material audiovisual del corpus de gravacions; descrivim les característiques generals dels enunciats obtinguts, com el model lingüístic, el perfil dels informants, o el programa d'on s'han extret, els classifiquem en $\pm$ interrogatiu, $\pm$ emfàtic i $\pm$ suspès i els transcrivim en una graella amb el seu codi; finalment, dediquem unes línies a valorar el corpus d'enunciats, que és la base de la nostra investigació, tot considerant-ne els punts més rellevants i els més dèbils.

2.2.1 La fitxa model del corpus

Abans de començar la selecció dels enunciats, vam haver d'elaborar un model de fitxa (vegeu figura 15) que ens servís de base per anotar el text dels enunciats i les característiques essencials de cadascun, com són el codi i la localització en la cinta, el canal de televisió, el nom del programa, el dia i l'hora en què es va emetre, i la descripció de l'informant que el produeix i del context pragmàtic en què té lloc.

Per omplir la fitxa, algunes de les característiques informatives de l'enunciat que han de constar-hi, com són el programa, el canal, el gènere, el dia d'emissió i l'hora, no ofereixen cap dificultat; en canvi, n'hi ha d'altres que hem cregut oportú comentar-les, com el codi de l'enunciat o la descripció del context.

El codi de l'enunciat és format pel codi de la cinta (de D1 a D5 i, en el cas de la cinta 6, les sigles del programa¹⁸), per la posició que ocupa el programa dins la cinta, separat per un guió (de l'1 en endavant), i pel número d'ordre en què apareix l'enunciat dins el

---

¹⁸ Aquesta cinta, que conté els programes enregistrats per Canals, A., Ester, G., i Hermoso, A., presenta diferències en l'assignació de codis als enunciats respecte a les altres: en lloc de començar per D6, s'encapçalen amb una o dues lletres significatives del programa, seguits del nombre d'entrega i el de l'enunciat, precedit de guió (p. ex. PL 1-6). Els programes amb el seu codi són els següents: *a+a+* (A+A+), *Punt de trobada* (P), *Si l'encerto, l'endevino* (EE), *Això no és cap anunci* (A), *La cosa nostra* (CN), *Malalts de tele* (MT) i *Paral·lel* (PL).

programa, separat per un guió (de l'1 en endavant). També hi pot haver al final del codi una lletra per distingir els diversos enunciats d'un fragment seleccionat. Així, el primer enunciat d'un fragment presenta la lletra A, el segon, la B, i així successivament fins que s'acaba. Per a cada enunciat que conté un codi propi, s'elabora una fitxa.

FITXA DEL CORPUS DE PARLA ESPONTÀNIA			
Criteris formals de classificació:	Interrogatiu	Emfàtic	Suspès
Codi :	Localització:		
Programa:	Gènere:		
Canal:	Dia d'emissió:	Hora:	
Enunciat:			
.....			
Descripció del context:			
.....			
.....			
Descripció de l' informant:			
.....			

Figura 15. Fitxa del corpus.

La localització de l'enunciat en la cinta és la informació que ens proporciona l'aparell de vídeo a partir del temps que transcorre des del principi de la cinta fins al punt on comença l'enunciat, la qual conté l'hora, els minuts i els segons. Aquesta dada és important anotar-la per tal que sigui fàcil i ràpid trobar-lo.

La descripció del context és l'apartat que ha de definir en poques paraules la situació discursiva i pragmàtica en què té lloc l'enunciat: si és una pregunta, una resposta, una afirmació rotunda i categòrica o una exclamació, si conté ironia, agressivitat, alegria, eufòria o seriositat, per dir algunes de les múltiples possibilitats que es poden donar.

La descripció de l'informant és l'apartat que ha de contenir tota la informació que n'hem obtingut: edat, sexe, professió i procedència sociocultural i dialectal.

Finalment, ens resta la classificació formal de l'enunciat en $\pm$ interrogatiu, $\pm$ emfàtic, $\pm$ suspès. Serà +interrogatiu si en el context és una pregunta i -interrogatiu si no ho és; serà + emfàtic si així el percebem i -emfàtic si no l'hi percebem; i serà +suspès si és acabat i -suspès quan no ho és, tant si ha estat el parlant qui l'ha deixat inacabat com si som nosaltres que l'hem extret d'una intervenció que encara no ha acabat.

Seguidament, comentem i presentem un exemple de fitxa emplenada (vegeu figura 16). En aquesta fitxa del corpus trobem, en primer lloc, el codi D4-1-25B, el qual significa que aquest enunciat es troba a la cinta D4, al primer programa de la cinta -1-, i a l'enunciat número 25. Hi hem afegit la lletra B perquè es tracta del segon enunciat d'un fragment. En els casos que hi ha més d'un enunciat en un fragment, s'escriu el fragment sencer i es marca l'enunciat que no analitzarem entre cometes, per distingir-lo del que és objecte d'anàlisi.

Pel que fa a la localització dins la cinta, 00:20:21, significa que l'enunciat és a 20 minuts 21 segons del començament de la cinta.

FITXA DEL CORPUS DE PARLA ESPONTÀNIA			
Criteris formals de classificació:	-Interrogatiu	+Emfàtic	-Suspès
Codi : D4-1-25B	Localització: 00:20:21		
Programa: L'ou o la gallina	Gènere: debat		
Canal: TV2	Dia d'emissió: 18-01-97	Hora: 22:15-00:15	
Enunciat: " Sisplau," tinguem una obertura més de mira!			
Descripció del context: es tracta d'un participant del públic en un debat que fa una intervenció llarga. Al final emet aquest prec adreçant-se a tota la graderia de davant, que té una opinió contraposada a la que ell defensa.			
Descripció de l'informant: Home d'edat compresa entre els 51 i els 60 anys. Parla català central, però desconeixem on viu i de què treballa.			

Figura 16. Fitxa del corpus emplenada.

Abans del text de l'enunciat, hi ha el títol del programa, *L'ou o la gallina*; el gènere, debat; el canal, TV2; i el dia i l'hora d'emissió, 18-01-97 de 22:15 a 00:15. Posteriorment, hi trobem la descripció del context, que cal que sigui molt explícita; en aquest cas, es tracta d'un prec emès per un participant en el debat a d'altres interlocutors per tal que reconsiderin la seva posició contrària respecte al tema de debat: *Els homosexuals poden formar família?* I al darrer apartat, hi ha totes les característiques que tenim d'aquest informant: home d'entre 51 i 60 anys que parla català central.

Finalment, veiem la classificació formal de l'enunciat en: –interrogatiu, perquè l'informant no formula una pregunta; +emfàtic, perquè apuja el to i el volum en emetre l'enunciat; i -suspès, perquè l'enunciat és acabat.

2.2.2 El procés d'elaboració del corpus

El corpus de gravacions de material audiovisual que hem creat, tot i que respecta els criteris que ens havíem proposat, planteja alguns problemes a l'hora de seleccionar els informants i els fragments de parla per constituir el corpus d'enunciats.

Així, doncs, ens trobem que la majoria de persones que participen en aquest tipus de programes són anònimes. Això implica no disposar d'informació detallada i objectiva sobre on viuen, quina edat tenen, a què es dediquen, si són catalanoparlants o si utilitzen el català com a llengua d'ús habitual. D'alguns d'aquests informants potencials, no en sabem res, només en tenim la imatge i els fragments en què parlen; i d'altres, n'hem arribat a conèixer el nom de pila o, a vegades, fins i tot el cognom, la professió o el lloc on viuen. En conclusió, ens manquen dades objectives que ens els defineixin.

Davant d'aquesta constatació, va caldre observar i analitzar cada informant individualment a partir de tot el material audiovisual que teníem. Seguidament, decidir si la persona tenia el perfil adequat per formar part del nostre corpus, és a dir, si parlava un català genuí, vocalitzava bé i no tenia defectes de parla. En el cas que reunís aquestes característiques, aleshores, es va haver de recollir tota la informació que en teníem sobre el nom, el sexe, l'edat, la professió, el lloc de residència i la procedència dialectal, la qual

es pot obtenir en subtítols que s'impressionen en la pantalla, en els continguts que exposa el mateix informant o bé el locutor quan el presenta, o en informació implícita que es dona en les intervencions.

Com que la majoria de vegades no disposàvem de totes les dades, pel que fa a l'edat, en fèiem una estimació aproximada, i referent a la procedència dialectal, els classificàvem nosaltres, tot partint de la varietat que parlava. La resta d'informació no podíem pressuposar-la i, com a conseqüència, no consta en la fitxa de l'informant que vam elaborar.

Tota aquesta problemàtica va provocar que només acceptéssim, del gran nombre d'informants que teníem i de les múltiples intervencions que podien formar part del corpus, aquells que estàvem segurs que complien els criteris que ens vam proposar. Si en l'observació i l'anàlisi de l'informant ens quedava algun dubte, el desestimàvem.

A part de les persones anònimes que sortien a les cintes, també n'hi havia de conegudes, ja sigui per la seva professió o perquè participen habitualment en els mitjans de comunicació. Érem conscients que s'havia d'anar molt amb compte a seleccionar aquestes persones com a informants, perquè coneixen molt bé el mitjà i tenen una gran capacitat de planificació del seu discurs oral. Ara bé, escoltant i analitzant detalladament les seves intervencions, vam adonar-nos que, unes vegades, controlaven el seu discurs en major o menor grau, mentre que altres, en què havien d'intervenir sense tenir ni un segon per estructurar les idees que volien expressar, produïen enunciats de forma espontània. Són aquest darrer tipus d'intervencions les que vam considerar adequades per formar part de la nostra investigació. Així, per exemple, vam seleccionar enunciats de Mercè Comes, actriu, quan s'indignà davant unes afirmacions d'un participant en un debat; de Ramon Miravittlas, presentador i moderador del programa de debat *L'ou o la gallina*, quan en un moment va intervenir amb caràcter d'urgència perquè el públic de les graderies estava molt esverat; i del publicista i empresari Lluís Bassat quan va haver d'improvisar enmig d'una entrevista.

De les diverses intervencions dels informants, vam procurar no escollir la primera pel fet que podia haver estat prèviament preparada. A més a més, el nerviosisme que presenta el participant en aquest primer moment es va dissipant a mesura que va parlant en els diversos torns de paraula. L'informant, doncs, cada cop se sent més còmode en el mitjà i s'expressa amb més naturalitat. Per escollir els fragments de parla que han de constituir el corpus d'enunciats, cal saber esperar el moment en què l'informant està abocat al tema que tracta i oblida la resta de condicionants.

Vam establir el procés de selecció dels enunciats en les fases següents:

- Observar i analitzar cada informant en totes les seves intervencions. Assegurar-nos que parla un català genuí, que vocalitza bé i que no té cap defecte de parla.
- Elaborar la llista d'informants.
- Escollir els fragments en què cada informant triat s'expressa amb més naturalitat, sense nervis ni tensió i, alhora, parla deseixit, espontani.
- Triar prioritàriament enunciats curts i variats, que coincideixin amb un torn de paraula del diàleg, i classificar-los segons aquests criteris: $\pm$ interrogatiu; $\pm$ emfàtic i $\pm$ suspès.
- Comprovar que els enunciats triats no presenten encavallaments de dos o més parlants, ni músiques de fons, ni sorolls ambientals.

Arribats en aquest punt, el pas següent és emplenar una fitxa per a cada enunciat, les característiques de la qual s'han exposat a l'apartat anterior.

Per aconseguir tots els enunciats que hem obtingut, vam fer tres visualitzacions completes de les cintes. En la primera visualització, vam crear el cos del corpus d'enunciats bàsic, i en la segona i la tercera, vam completar-lo, afegint-hi més enunciats als quals no havíem parat atenció anteriorment. És en aquestes revisions quan ens vam veure obligats a codificar alguns enunciats fora del lloc que els pertocava i a numerar-los a partir del 20. També ens vam trobar que d'un programa de la cinta D1 no n'havíem

tret cap enunciat i en la segona revisió ens va semblar de recollir-ne alguns. Com que els programes ja estaven numerats, vam haver d'anomenar aquest programa 9b, perquè es trobava després del programa número 9 i el 10 ja estava assignat.

Com a resultat de tot aquest procés, vam obtenir 586 fitxes, que corresponen a 586 enunciats diferents, els quals ja estaven a punt per ser digitalitzats.

Després de tot el procés de digitalització i d'anàlisi acústica, el corpus va sofrir unes modificacions, com veurem a l'apartat següent, i el nombre d'enunciats es va reduir a 580. Aquests són els enunciats que constitueixen el corpus definitiu.

2.2.3 El model lingüístic i els informants dels enunciats

Els 580 enunciats que hem obtingut són mostres de català oral espontani, recollides en un context de diàleg. Com podem veure en la figura, els enunciats provenen de 160 informants, d'entre els quals hi ha més homes (58%) que dones (42%) d'edats compreses entre 18 i 70 anys.¹⁹

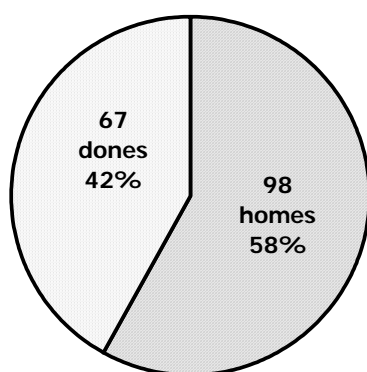

Figura 17. Els 160 informants dividits per sexe.

¹⁹ Hem establert l'edat màxima dels informants del corpus en 70 anys, de forma intuïtiva i, per tant, aproximada, la qual cosa no significa que algun dels informants no la depassi.

Hem classificat els informants en 5 grups d'edat, cadascun dels quals comprèn un tram de 10 anys, excepte el primer grup que n'abasta 12 perquè hem volgut incloure-hi alguns joves d'entre 18 i 20 anys, els quals crèiem que també eren adequats per al nostre estudi.

Tots els informants reuneixen les característiques bàsiques que es demanaven (vegeu *supra* 2.1.2) per formar part del corpus. Podem veure en la figura 18 com estan repartits els 93 homes (58%) en els diversos trams d'edat. De la figura, només hem de comentar una certa predominança dels homes de mitjana edat, d'entre 51 i 60 anys (26 homes) i d'entre 41 i 50 anys (22 homes). En el tram d'edat que en tenim menys és de 31 a 40 anys (12 homes).

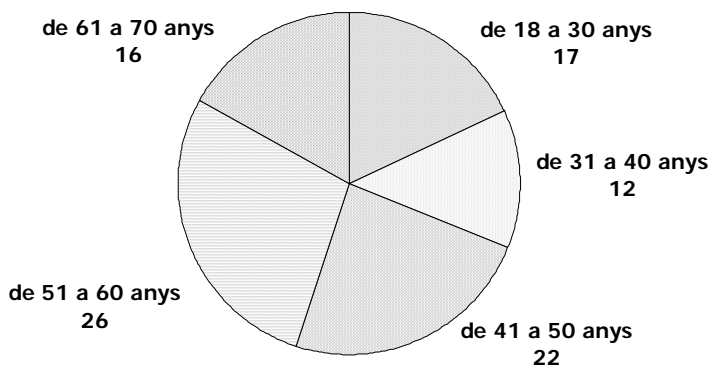

Figura 18. Els 93 informants homes dividits per trams d'edat.

Pel que fa a la representació de les dones en el corpus per trams d'edat, es pot veure a la figura 19 com es reparteixen les 67 dones (42%). Constatem que predominen les dones joves: n'hi ha 20 de 18 a 30 anys, i 18, de 31 a 40 anys. El tram d'edat menys representat és el de 51 a 60 anys amb 7 dones.

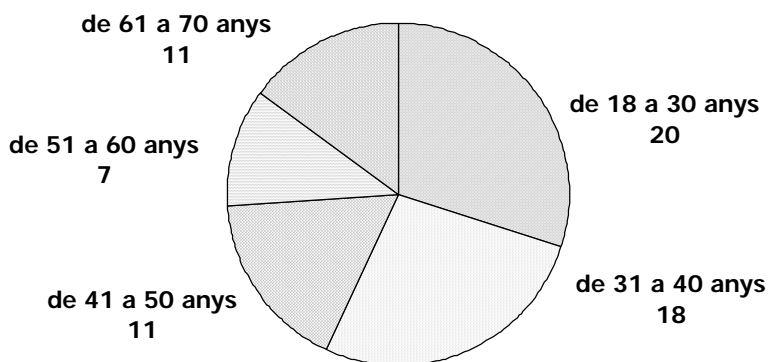

Figura 19. Les 67 informants dones dividides per trams d'edat.

A continuació, presentem el quadre-resum sobre la composició del corpus pel que fa al sexe i els trams d'edat.

Franges d'edat	Home		Dona		Nombre d'informants	
	n.	%	n.	%	n.	%
18 -30	17	46%	20	54%	37	23,0%
31-40	12	40%	18	60%	30	19,0%
41-50	22	67%	11	33%	33	20,5%
51-60	26	79%	7	21%	33	20,5%
61-70	16	59%	11	41%	27	17,0%
Total	93	58%	67	42%	160	100%

Quadre 4. Els 160 informants: sexe i edat.

En general, veiem que hi tenim representats més homes que dones, un 58% davant d'un 42%, que el major nombre d'informants homes es troba en els trams de mitjana edat (de 40 a 60 anys), i que el major nombre d'informants dones es troba en els trams d'edat més jove (de 18 a 40 anys).

Si tenim en compte ambdós sexes, constatem que la representació per trams d'edat és força compensada, perquè encara que el que té més informants és el de 18 a 30 anys, amb un 23%, cal recordar que comprèn 12 anys; la resta de trams se situen entre el 20,5% i el 17%. Amb tot, aquestes dades podrien sofrir lleugeres modificacions perquè ja vam comentar a l'apartat 2.2.2 que, en la majoria de casos, s'ha establert l'edat dels informants a partir d'una estimació subjectiva de l'investigador.

Pel que fa a les professions dels informants, només sabem a què es dediquen un 30% i són molt variades i de diverses categories: metge, guàrdia urbà, administrativa, gimnasta, escriptor/-a, fiscal, estudiant, jutge, carnisser, monitora de cavalls, polític, psiquiatre, actor/actriu, porter, àrbitre, jubilat, mestressa de casa, ballarina, professor, ginecòloga, agent immobiliari, empresari, comentarista esportiu, cuiner, pagès, cantant, obrer, periodista, advocat/advocada, pastor. De la resta, un 70%, no tenim elements que ens ajudin a saber-ho.

Els informants de la mostra són bàsicament de Catalunya i procedeixen de les diverses contrades. En alguns casos, sabem exactament el poble o ciutat on s'estan, en d'altres només la zona. Tenim informants de parla oriental de Barcelona, El Masnou, Sabadell, Reus, L'Escala, Tossa, Vilafranca del Penedès, Valls; i també de parla occidental de llocs com Lleida, Fraga, Alta Ribagorça i Delta de l'Ebre; finalment, tenim alguns informants procedents del País Valencià i de Mallorca.

Fer l'opció que la majoria dels informants fossin anònims, ja sabíem que comportaria la sensació de no tenir dades detallades de cadascun, com l'edat, la procedència i la professió. Això, però, des del nostre punt de vista no és un problema, d'una banda, perquè el que volem és una mostra àmplia, rica i variada que sigui representativa i que ens permeti arribar a conclusions que ens ajudin a descriure la realitat i, de l'altra, perquè entenem que aquests factors poden fer variar alguns aspectes del model de llengua que parlen els informants des d'un punt de vista de la pronúncia, de la morfologia, de la sintaxi o del lèxic, però en cap cas poden modificar els trets melòdics bàsics dels enunciats. Aquests trets, juntament amb tota la resta d'elements verbals i no verbals, han de ser compartits pels parlants d'una llengua perquè són clau per interpretar els diversos enunciats en un context sociopragmàtic i per poder percebre la intenció del parlant, tant si vol produir una pregunta, un suggeriment, un prec o una explicació, com si el que vol és continuar mantenint el torn, o acabar, entre d'altres. A més, el mètode d'anàlisi melòdica que utilitzem per tractar els enunciats elimina les variacions provocades per les peculiaritats dels diversos informants per mitjà del procés d'*standardització*, el qual descrivim detalladament més endavant.

2.2.4 La procedència i la classificació dels enunciats

En el quadre que presentem, podem veure la correlació entre els informants i el nombre d'enunciats emesos per cada un. En general, tenim pocs enunciats de cada informant: un 83,2% dels informants n'aporten entre 1 i 5; un 8,6%, entre 6 i 10; i un 8,1%, 11 o més. Constatem, doncs, que els enunciats procedeixen d'informants molt diversos.

Nombre d'enunciats/ informant	Informants	
	n.	%
1	62	38,8%
2	31	19,4%
3	16	10,0%
4	13	8,1%
5	11	6,9%
6	7	4,4%
7	1	0,6%
8	2	1,2%
9	1	0,6%
10	3	1,8%
+11	13	8,1%

Quadre 5. Nombre d'enunciats emesos per cada informant.

Al quadre 6, podem veure de quins programes provenen els enunciats. El més destacable és el programa *L'ou o la gallina*, que n'aporta 234, és a dir un 40,3% del total; el segueix, en segon lloc, el programa *Catalunya Avui* amb 124 enunciats, un 21,3% del total. D'aquests dos programes, en tenim 13 hores enregistrades, que només representen un 27% del material audiovisual, mentre que proporcionen el 61,7% dels enunciats.

Al costat, però, fem un altre càlcul per veure si alguns programes presenten més concentració d'enunciats per unitat de temps que uns altres. Com podem copsar al quadre, els que ens en proporcionen més de mitjana cada hora són *La vida és bella* i *Catalunya Avui*, amb 40 i 41, respectivament, i *Jutjats*, amb 31. Aquesta concentració s'explica pel fet que en aquests programes la major part del temps és de participació de persones que responen entrevistes, enquestes al carrer o fan comentaris sobre el tema que es tracta. Els segueixen programes com el debat *L'ou o la gallina*, amb 23,4 enunciats, la tertúlia esportiva *El Rondo*, amb 20, i el programa concurs *a+a+*, amb 21,5. Tant el programa de debat *L'ou o la gallina* com la tertúlia esportiva *El Rondo* podien haver arribat a ser molt rics en enunciats, si no hagués estat pels canvis de llengua d'alguns

interlocutors catalanoparlants, els quals intervenien en castellà quan algú se'ls adreçava en aquesta llengua.

Programes	Temps enregistrat	Enunciats		Enunciat / hora
		n.	%	
Bon dia, Catalunya	2h	1	0,17%	0,5
Connexions	1h 20min	12	2,0%	9
a+a+	2h	43	7,4%	21,5
La columna	5h 30min	11	1,9%	2
Punt de trobada	4h	7	1,2%	1,7
Si l'encerto, l'endevino	0h 30min	2	0,3%	1
Això no és cap anunci	1h 30min	8	1,4%	5,4
Jutjats	1h	31	5,3%	31
La cosa nostra	1h 40min	4	0,7%	2,4
Malalts de tele	2h	3	0,5%	1,5
Entre línies	3h	10	1,7%	3
Temps era temps	2h	1	0,2%	0,5
Tic, tac, toe	0h 30min	7	1,2%	14
Catalunya Avui	3h	124	21,4%	41
La vida és bella	0h 30min	20	3,4%	40
El rondo	1h 40min	34	5,9%	20
L'ou o la gallina	10h	234	40,3%	23,4
Paral·lel	1h 50 min	11	1,9%	6
Els llibres i la vida	0h 30min	7	1,2%	14
Gol a gol	2h 30 min	10	1,7%	5

Quadre 6. Nombre d'enunciats de cada programa.

La resta de programes presenten correlacions més baixes, sovint perquè l'únic que ens interessava del programa era un petit apartat en què hi havia una entrevista, un concurs o una enquesta al carrer, o perquè el programa era bàsicament conduït pel presentador, o perquè la majoria de persones que hi participaven tenien un discurs oral força elaborat i, per tant, desproveït d'espontaneïtat.

Per fer una primera classificació dels enunciats vam partir d'uns criteris del tipus: $\pm$ interrogatiu, $\pm$ emfàtic i $\pm$ suspès, terminologia que Cantero (2002:137-143) proposa per

definir les melodies. Nosaltres, utilitzarem aquests conceptes amb un significat diferent i amb la finalitat que ens permetin classificar els enunciats. Si fem servir aquests tres criteris per definir un enunciat i els combinem, obtindrem 8 grups amb característiques formals diferents, els quals ens permetran organitzar els enunciats.

Les característiques formals dels grups que s'obtenen són les següents:

- +interrogatiu, +emfàtic, +suspès
- +interrogatiu, +emfàtic, -suspès
- +interrogatiu, -emfàtic, +suspès
- +interrogatiu, -emfàtic, -suspès
- interrogatiu, +emfàtic, +suspès
- interrogatiu, +emfàtic, -suspès
- interrogatiu, -emfàtic, +suspès
- interrogatiu, -emfàtic, -suspès

A l'apartat 2.2.1, quan exposàvem el procediment d'emplenar la fitxa, ja vam comentar que també decidíem les seves característiques formals, la qual cosa pot implicar percepcions per part de l'investigador poc precises perquè són subjectives. Aquesta classificació aproximativa és simplement una manera d'organitzar els enunciats i fer-los més manejables a l'hora de procedir a l'anàlisi i a la investigació.

Vegem en el quadre que hi ha a continuació el nombre d'enunciats que conté cada grup. Aquesta classificació ens servirà per organitzar-los a partir d'ara.

Grups formals	Nombre d'enunciats
+interrogatiu, +Emfàtic, +suspès	5
+interrogatiu, +emfàtic, -suspès	46
+interrogatiu, -emfàtic, +suspès	34
+interrogatiu, -emfàtic, -suspès	83
-interrogatiu, +emfàtic, +suspès	135
-interrogatiu, +emfàtic, -suspès	117
-interrogatiu, -emfàtic, +suspès	98
-interrogatiu, -emfàtic, -suspès	62

Quadre 7. Classificació dels enunciats.

Amb tot, hem de dir que, si sumem els enunciats amb la característica +interrogatiu, només en tenim 168 davant dels 412 –interrogatiu. Aquesta descompensació s'explica per la dificultat de trobar enunciats que són pregunta en el context, ja que aquests no són pas els més abundants en la llengua. En canvi, en definim 303 +emfàtic davant dels 277 -emfàtic, i 272 +suspès davant dels 308 -suspès.

2.2.5 Els enunciats

Presentem a continuació, al quadre 8, els 580 enunciats que hem seleccionat. A la primera columna, trobem el codi de l'enunciat; a la segona columna, hi ha el text de l'enunciat; i a la tercera, hi ha la referència d'on es troba la fitxa i la representació gràfica de l'enunciat a l'apèndix. En aquest cas, informem de les pàgines de l'apèndix on es troben perquè el criteri que hem utilitzat per ordenar-los no té res a veure amb el codi, sinó que s'han classificat en el grup amb el qual comparteixen les mateixes característiques melòdiques.

Codi	Enunciat	Apèndix pàgines
D1-1-1	Està absolutament impossible!	74, 75
D1-1-2A D1-1-2B	Bueno, ja fa hores que és mort.	10, 11 484, 485
D1-1-3	Mira!	10, 11
D1-1-4	Segurament hauria	480, 482
D1-1-5A D1-1-5B	Podria ser, sí, podria ser.	116, 117 116, 117
D1-1-6A D1-1-6B D1-1-6C D1-1-6D	Perdona, jo tinc el cul molt ample, que no és lo mateix, eh!	232, 233 132, 133 26, 27 232, 233
D1-1-7	Tu estàs a dieta, tu?	338, 339
D1-1-8	Vol que li comuniquem a alguna persona que està aquí?	348, 349
D1-1-9	Portes bambes?	338, 339
D1-1-10	I, realment, és esgarrifant!	118, 119
D1-2-1	Sí.	410, 411
D1-2-20A D1-2-20B D1-2-20C	però, a la vida real succeeix que una persona que ha escrit o podem trobar algun cas de que algú que es que ha fet un crim escrigui un llibre explicant els detalls de tots els seus plans?	304, 305 482, 483 340, 341
D1-2-21A D1-2-21B	Però això ja ja ja frega la frontera de l'enveja, no?	146, 147 196, 197
D1-2-22A D1-2-22B	Però ara tranquil·litza't, eh!	150, 152 196, 197

D1-3-1A	Però, doctor, estigui quiet!	304, 305
D1-3-1B	No faci força!	416, 417
D1-3-1C	Oi! Va acaba, acaba d'una vegada!	72, 73
D1-3-2A	Doncs, li volia demanar	478, 479
D1-3-2B	què tal ha passat aquesta nit?,	26, 27
D1-3-2C	ha pogut dormir?	344, 345
D1-3-3	Com es troba ara?	26, 27
D1-3-4	I de la qüestió de l'alcohol, ja es troba bé ara?	74, 75
D1-3-5	Quina quantitat va prendre?	28, 29
D1-3-7A	Ja es pot aixecar i es pot posar dret	260, 261
D1-3-7B	i vingui, sisplau, aquí a la cadira.	260, 261
D1-3-8	Vostè treballa?	292, 293
D1-3-9A	Bon dia!	28, 29
D1-3-9B	Si vol seure en aquesta cadira, sisplau!	120, 121
D1-3-20	Vostè va estar a punt de caure al sortir del cotxe?	368, 369
D1-3-21	Som capaços de dir alguna cosa?	76, 77
D1-4-1	Jo crec que no, però	476, 477
D1-4-2	I volia saber una miqueta en quina zona està?	378, 379
D1-4-3	Sí, es publicitat enganyosa.	150, 151
D1-4-4	S'assemblarà a lo que és viure a l'estiu com jo vivia?	348, 349
D1-5-1	Però no hi ha hagut manera!	216, 217
D1-5-2A	Molt	10, 11
D1-5-2B	Em sap molt de greu i a la meva filla, també.	140, 141
D1-5-3A	Siguin les tres del dematí,	262, 263
D1-5-3B	siguin les quatre,	262, 263
D1-5-3C	siguin les tres de la tarda	28, 29
D1-5-4	I és que no, és impossible!	288, 289
D1-5-5A	I bueno,	392, 393
D1-5-5B	ah, ho sento molt.	216, 217
D1-5-6	Serà millor per tots.	116, 117
D1-5-7	I tant que sí!	122, 123
D1-5-20	I no li sap greu, treure-se'!	470, 471
D1-6-1	Fes-li una abraçada amb el blanquet.	150, 152
D1-6-2A	A mi, em sembla que l'hem deixat molt guapo,	152, 153
D1-6-2B	eh?	318, 319
D1-6-3	La coqueta?	356, 357
D1-7-1	Sí.	422, 423
D1-7-2	Besora?	232, 233
D1-7-3	El rei de copes?	274, 275
D1-7-4	Pots repetir, sis plau?	66, 67
D1-7-5	També.	196, 196
D1-7-6	Correcte!	356, 357
D1-7-7	Jennifer Flavin?	326, 327
D1-7-8	Fantàstic.	12, 13
D1-7-20A	Frederic,	12, 13
D1-7-20B	que vol tornar a jugar a l'a+ a+?	122, 123
D1-7-21	I tant que eren d'acer!	128, 129
D1-8-1	Un carrilló.	292, 293
D1-8-2A	Em pots repetir les les	486, 487
D1-8-2B	les opcions?	446, 447
D1-8-3	Un novel·lista austriac?	244, 245

D1-8-4	Doncs, sí, sí.	90, 91
D1-8-5	Perdó, el nom has dit?	280, 281
D1-8-6	Sí, tinc que jugar.	30, 31
D1-8-7	Dels Països Baixos.	30, 31
D1-8-8	Moltíssim.	422, 423
D1-8-9	Molt, no?	318, 319
D1-8-10A	Que va!	198, 199
D1-8-10B	Jo m'esperava marxar al primer programa ja n'hi havia prou!	310, 311
D1-8-19	Bona tarda!	392, 393
D1-8-20	D'on véns, Josep?	292, 293
D1-8-21	Fa molts anys?	338, 339
D1-8-23	Dons, ja hem acabat!	346, 347
D1-8-24	Què li sembla?	166, 167
D1-8-25A	Ho ha agafat tot,	280, 281
D1-8-25B	Eh!	422, 423
D1-8-26	Li ha estat difícil?	178, 179
D1-9-1	És cantant?	346, 347
D1-9-2	Oh, una i prou!	100, 101
D1-9-3	Tant?	424, 425
D1-9-4	Una i prou.	152, 153
D1-9-5	És militar?	294, 295
D1-9-6	Ah, sí.	66, 67
D1-9-20	Li agrada el José Guardiola.	152, 153
D1-9B-19	Diga'm.	48, 49
D1-9B-20A	Has comprat oli?	216, 217
D1-9B-20B	D'on?	198, 199
D1-9B-21	Com és que t'has quedat aquest oli?	132, 133
D1-9B-22A	El general Prim,	234, 235
D1-9B-22B	el Gaudí,	234, 235
D1-9B-22C	el Fortuny,	234, 235
D1-9B-22D	quin més?	12, 13
D1-9B-23A	Fortuny.	236, 237
D1-9B-23B	Fortuny,	198, 199
D1-9B-23C	molt bé.	200, 201
D1-9B-24	Qui era?	326, 327
D1-10-1A	I després hi havia tota una balconada,	438, 439
D1-10-1B	hi havia totes les mames,	120, 121
D1-10-1C	allà a vigilar.	76, 77
D1-10-2A	Arribaves a acostar-t'hi una mica la cara,	126, 127
D1-10-2B	una mica,	166, 167
D1-10-2C	eh!	332, 333
D1-10-3A	Anaves al cine,	30, 31
D1-10-3B	ara tu imagina't,	154, 155
D1-10-3C	al cine.	356, 357
D1-10-4A	Vols dir?	326, 327
D1-10-4B	Un petó?	466, 477
D1-10-5A	La dona es casava verge.	402, 403
D1-10-5B	Era molt diferent!	376, 377
D1-10-6A	Jo, quan me vaig casar,	294, 295
D1-10-6B	a mi, no m'havien explicat res!	282, 283
D1-10-7A	I s'ha acabat.	68, 69
D1-10-7B	Això m'ho penso.	32, 33
D1-10-7C	Ojo!	14, 15

D1-10-8A	Ells sí que anaven preparats.	132, 133
D1-10-8B	Ja t'ho ben juro que hi anaven preparats!	170, 171
D1-11-1	Eh?	200, 201
D1-11-2A	No, però, vull dir, et diria una llista,	250, 251
D1-11-2B	escolta que...,	474, 475
D1-11-2C	quedaries parada,	294, 295
D1-11-2D	vull dir, és que	484, 485
D1-11-3A	Qui no el va volgué?	106, 107
D1-11-3B	Aviam.	446, 447
D1-11-4A	No hi és aquest tio!	58, 59
D1-11-4B	No hi és!	218, 219
D1-11-20	Bueno, això ho diu vostè.	188, 189
D2-1-1A	Com vostès veuran aquí,	264, 265
D2-1-1B	i surt allà	78, 79
D2-1-2	Pues, sí.	236, 237
D2-1-3A	Net,	200, 201
D2-1-3B	podat,	202, 203
D2-1-3C	les papereres netes	278, 279
D2-1-3D	i sense xeringues.	32, 33
D2-1-4A	que quan la proveu,	346, 347
D2-1-4B	ja m'ho direu!	166, 167
D2-1-5A	Ah, necessitem	334, 335
D2-1-5B	una mica de vi dolç,	302, 303
D2-1-5C	aigua,	202, 203
D2-1-5D	sucre,	424, 425
D2-1-5E	formatge fresc,	202, 203
D2-1-5F	grosella,	424, 425
D2-1-5G	préssec amb almívar,	456, 457
D2-1-5H	plàtans,	426, 427
D2-1-5I	melmelada de maduixa,	276, 277
D2-1-5J	una poma i una pera,	244, 245
D2-1-5K	mandarines	236, 237
D2-1-5L	i una mica de nata muntada.	258, 259
D2-2-1A	Això no ho solventa el senyor Serra Ferrer	286, 287
D2-2-1B	ni encara que vulgui, eh!	34, 35
D2-2-2	No.	14, 15
D2-2-3	Però tu no creus Quique que el president vol que segueixi el Serra Ferrer?	284, 285
D2-2-4	Solves.	48, 49
D2-2-5A	Perdona'm,	358, 359
D2-2-5B	ho saps o no ho saps?	184, 185
D2-2-6	Sí, home que ho sé.	92, 93
D2-2-7A	Allò ja era ...	484, 485
D2-2-7B	horrorós.	204, 205
D2-2-9	Joan	204, 205
D2-2-10	Per contracte, sí.	124, 125
D2-2-20A	Xiqui Beriguistain	432, 433
D2-2-20B	seria qui coordinaria tot el tema esportiu.	286, 287
D2-2-21	En aquests moments no la té.	58, 59
D2-3-1A	Què et sembla si no s'ha de notar!	154, 155
D2-3-1B	Per descomptat!	218, 219
D2-3-1C	A veure,	392, 393
D2-3-1D	quants dies estaran de vaga?	144, 145
D2-3-1E	Ha de de d'allò demanar lo que li correspon però...	488, 489
D2-3-2	Sí.	426, 427
D2-3-3	Sí, home.	394, 395

D2-3-4A	Jo te parlo ja de vint anys	282, 283
D2-3-4B	o més!	358, 359
D2-3-5	I haig de morir amb el bestiar.	68, 69
D2-3-6	No!	394, 395
D2-3-7A	No sé és	478, 479
D2-3-7B	algo que s'ha fet tota la vida	188, 189
D2-3-7C	i dol de deixar-ho.	34, 35
D2-3-8A	Per mi, sí!	414, 415
D2-3-8B	Oh, i mentres pugue pujaré, eh!	124, 125
D2-3-8C	Mentres pugue no ho deixaré.	58, 59
D2-3-9	Sempre en volem més.	32, 33
D2-3-10	Ves qui m'ho havia de dir!	218, 219
D2-3-11A	No ho sé.	264, 265
D2-3-11B	Si jo ho sapigués!	296, 297
D2-3-12	Que Déu n'hi dó, no?	318, 319
D2-3-13	No, jo crec que...	476, 477
D2-3-14	No!	332, 333
D2-3-20	Més o menys unes deu mil peces.	140, 141
D2-3-21	Si ho sapigués, si ho sapigués, les hauria anat a buscar.	372, 373
D2-3-22A	Però aviat et posaràs bona,	414, 415
D2-3-22B	oi que sí?	264, 265
D2-3-23A	Es passen una mica,	402, 403
D2-3-23B	home!	204, 205
D2-3-25	Esperant l'autobús.	296, 297
D2-3-26	I a la muntanya, què mengen quan se'n van cap allà?	180, 181
D2-4-1A	- Núria,	48, 49
D2-4-1B	vols jugar a l'a+ a+?	250, 251
D2-4-1C	- I tant!	14, 15
D2-4-1D	- Convertir aquestes quatre en vuit?	280, 281
D2-4-2	Pots repetir les opcions, sis plau?	172, 173
D2-4-3A	- Si no encerto aquesta.	244, 245
D2-4-3B	- Que bé que li ha anat, eh!	276, 277
D2-4-3C	(I la pronúncia,) ha anat bé?	328, 329
D2-4-4	Juguem!	50, 51
D2-4-5	Però quina orella tan fina que té!	414, 415
D2-4-20	com d'una indústria que teníem com una placa de...	486, 487
D2-4-21	No, després de la brotada, no!	238, 239
D2-5-1A	Ostres!	394, 395
D2-5-1B	Aquí quiet.	110, 111
D2-5-1C	Judit!	358, 359
D2-5-2	No, no, no la sabia, no!	34, 35
D2-5-3A	- Què Ferran, com ha anat?	92, 93
D2-5-3B	- Bé.	426, 427
D2-5-4A	David,	206, 207
D2-5-4B	el teu torn.	112, 113
D2-6-1	Era una persona molt estimada el senyor Lluch.	72, 73
D2-6-2A	Jo el recordo molt	296, 297
D2-6-2B	Baixant a la platja amb l'albornòs de ratlles...	478, 479
D2-7-1	És Alfredo Mercury?	298, 299
D3-1-1	Elles o tu, Emilio?	154, 155
D3-1-2	I el porter, quan el renoveu?	78, 79
D3-1-3A	Pues, mira,	266, 267
D3-1-3B	ho preguntarem a tu que ets de l'espanyol i ho saps tot.	128, 129

D3-1-4	Tu, què faries?	186, 187
D3-1-5	I com ho saps tu?	92, 93
D3-1-6	No va per vostè?	220, 221
D3-1-7	No és ben bé un director	148, 149
D3-1-8	I té de dominar.	36, 37
D3-1-9	I els altres, Josep Maria?	250, 251
D3-1-10	És demagogia pura i dura!	384, 385
D3-1-11	És un fitxatge de president?	382, 383
D3-1-12	Home, marxar del club depèn.	184, 185
D3-1-13	Si no era aixins	266, 267
D3-1-14	No!	16, 17
D3-1-16	Exacte.	206, 207
D3-1-17	Podem o no podem?	108, 109
D3-1-18	No, no, no, no, no, no.	36, 37
D3-1-19	Jo et dic que no.	156, 157
D3-2-2A	Mos ho arrasen!	370, 371
D3-2-2B	Hi ha bocins de terreny que sí.	68, 69
D3-2-3A	Pues alfalsos, patates i blat i bueno	270, 271
D3-2-3B	Lo que sembrem aquí, lo normal que sembrem.	126, 127
D3-2-4A	Soles?	16, 17
D3-2-4B	Coi, dormir, ara.	382, 383
D3-2-4C	Eh?	320, 321
D3-2-5	que és l'ermita de Sant Julià.	156, 157
D3-2-6	Quin cuiner, eh?	220, 221
D3-2-7	Guaiteu, que maco!	120, 121
D3-2-8	Les vegades que hi he pensat en ella!	78, 79
D3-2-9	La meva tieta ho va ser tot per mi.	60, 61
D3-2-10A	Era una dona, no?	252, 253
D3-2-10B	És normal.	452, 453
D3-2-11	Ui, per molts motius.	60, 61
D3-2-12	Doncs, tot lo que ens ha quedat de temporada.	180, 181
D3-2-13A	Bueno, per un nen,	70, 71
D3-2-13B	algun banyadoret per acabar de passar la temporada.	76, 77
D3-2-14A	coses pel cabell,	220, 221
D3-2-14B	bisuteria,	238, 239
D3-2-14C	també,	16, 17
D3-2-14D	tenim de tot.	80, 81
D3-2-15	Si el dissabte ja és quan...	474, 475
D3-2-16	Crec que és molt idoni per fer tot tipu de concerts.	144, 145
D3-2-17	Per anar-hi sense guia?	348, 349
D3-2-18A	I en el museu,	266, 267
D3-2-18B	s'hi pot veure col·leccions de pintors de fora?	256, 257
D3-2-19A	És a dir,	70, 71
D3-2-19B	que qui guanya és el que l'acaba abans?	134, 135
D3-2-20	Es pot ser ràpid i fer-ho bé?	282, 283
D3-2-21	És permesa l'entrada aquí al Fonoll a la gent que va vestida?	350, 351
D3-2-22	I tenen més de dos quilòmetres me diu?	306, 307
D3-2-23	Tota la gent pareix que està acompanyant la idea.	286, 287
D3-2-24	D'estil gòtic, no?	320, 321
D3-2-25A	Per número d'habitants,	298, 299
D3-2-25B	probablement, no.	94, 95

D3-2-26	És així, oi?	222, 223
D3-2-27	que el que pretén és...	474, 475
D3-2-28	Tan difícil ha estat arribar a un acord?	340, 341
D3-2-29	No, no, no, no, no pateixi, que no en trobarà pas cap.	88, 89
D3-2-30A	Hòstia,	18, 19
D3-2-30B	repeteix-m'ho un altre cop,	156, 157
D3-2-30C	sis plau.	18, 19
D3-2-31	I sortirà la processó o no?	170, 171
D3-2-32A	Ahir sé que vau fer un...	486, 487
D3-2-32B	Què vau fer?	80, 81
D3-2-33	Fort, Josep Maria!	102, 103
D4-1-1	Ara molt menys.	80, 81
D4-1-2A	Bé, crisi és això,	402, 403
D4-1-2B	és moviment,	298, 299
D4-1-2C	procés de canvi.	112, 113
D4-1-3	No, no, no!	100, 101
D4-1-4	Jo ho deia com anècdota de títol.	172, 173
D4-1-5A	Efectivament,	206, 207
D4-1-5B	jo sóc filla d'un pare i una mare.	458, 459
D4-1-6A	Perquè és que si no...	482, 483
D4-1-6B	no seria aquí.	158, 159
D4-1-7	La gent de l'escola és racista.	168, 169
D4-1-8A	No neguem un fet com aquest,	436, 437
D4-1-8B	un dret fonamental,	252, 253
D4-1-8C	per la senzilla raó de que encara hi ha persones intolerants,	436, 437
D4-1-8D	encara hi ha persones antidemocràtiques,	432, 433
D4-1-8E	encara hi ha persones, moltes vegades,	290, 291
D4-1-8F	fins i tot, amb molta manca d'informació.	88, 89
D4-1-11	I per què?	360, 361
D4-1-13	És una crisi de creixement.	376, 377
D4-1-14	I tant que n'hi ha.	222, 223
D4-1-15	No, senyor!	82, 83
D4-1-16	No, no, no la poden formar, no.	134, 135
D4-1-17	totalment, eh?	36, 37
D4-1-18A	Jo, per mi, no!	170, 171
D4-1-18B	Sempre he pensat això.	134, 135
D4-1-18C	I més quan veig per la tele dos homes que es fan un petó a la boca.	476, 477
D4-1-19	Cada u és lliure de fer lo que vulgui.	288, 289
D4-1-20	Això és una vergonya!	136, 137
D4-1-21A	Me deixa enraonar-li el català?	258, 259
D4-1-21B	Gràcies.	18, 19
D4-1-22	Deixim-li enraonar el català.	158, 159
D4-1-23A	Eh, després, jo no sé si per sort o per desgràcia,	480, 482
D4-1-23B	des de l'edat de tretze anys que sóc heterosexual,	408, 409
D4-1-23C	que vinc d'una família heterosexual,	368, 369
D4-1-23D	que tinc fills que són heterosexuals,	378, 379
D4-1-23E	o sigui, normals, segons vostès.	180, 181
D4-1-23F	Perfecte.	360, 361
D4-1-23G	Perdoni, sisplau.	268, 269
D4-1-24	Escolti'm.	20, 21
D4-1-25A	Aleshores,	268, 269
D4-1-25B	sisplau,	362, 363
D4-1-25C	tinguem una obertura més de mira.	244, 245
D4-1-26	I no es podien casar!	104, 105

D4-1-28A D4-1-28B	Bé, el tema d'avui és molt delicat, eh?	172, 173 208, 209
D4-1-29A D4-1-29B	Els fills, qui els educa? Qui em contesta?	112, 113 82, 83
D4-1-30	Els pares, no?	238, 239
D4-1-31A D4-1-31B D4-1-31C	Aquesta criatura veurà com vostès es petonegen, com vostès s'abracen, com vostès se foten al llit.	182, 183 186, 187 140, 141
D4-1-32A D4-1-32B	O sigui que a faltar no, eh!	94, 95 240, 241
D4-1-33	Les criatures intocables.	186, 187
D4-1-34	Què és la normalitat?	106, 107
D4-1-35	Hi ha un dret a la diferència.	60, 61
D4-1-36A D4-1-36B	Ataqueu massa, en comptes de fer una defensa de la vostra situació.	272, 273 110, 111
D4-1-37A D4-1-37B D4-1-37C D4-1-37E	Jo si hagués de dir tota l'estona, diguéssim, tot lo que em provoca, (doncs és que no m'hauria assegut en tot el rato,) no?	306, 307 208, 209 438, 439 320, 321
D4-1-38	Però, estic suant per dins.	222, 223
D4-1-39	I bueno, és igual, això ja m'anirà bé, també.	128, 129
D4-1-40A D4-1-40B D4-1-40C D4-1-40D	Jo és que... aquest senyor, que el trobo fantàstic, de debò... aquest senyor que té aquesta cosa blanca aquí que no és normal això tampoc!	488, 489 384, 385 300, 301 62, 63
D4-1-41	A veure.	360, 361
D4-1-42A D4-1-42B D4-1-42C	Esperi's un moment! Deixa'm fer de moderadora. De debò que això és això és una falta de respecte.	382, 383 158, 159 126, 127
D4-1-43	No!	240, 241
D4-1-44	Tu també has faltat al respecte quan has dit allò del forat del cul.	460, 461
D4-1-45A D4-1-45B D4-1-45C D4-1-45D	La meva germana és viuda, té quatre fills, es va quedar viuda quan eren molt petits i els ha pujat bé amb el record del pare.	246, 247 224, 225 308, 309 142, 143
D4-1-46	Eh que tenen pare?	300, 301
D4-1-47A D4-1-47B D4-1-47C	Em dic Xavier i durant deu anys he sigut prevere de l'església ortodoxa de l'església ortodoxa de França.	252, 253 374, 375 160, 161
D4-1-48	Sí.	208, 209
D4-2-1	Bona nit.	38, 39
D4-2-2	Fa vint anys.	94, 95
D4-2-3A D4-2-3B	Oh, molt poc. Cobrava trenta mil pessetes.	70, 71 190, 191
D4-2-4	Quan cobrava fa l'any cinquanta-nou xixanta?	184, 185
D4-2-5A D4-2-5B	Home, cinquanta-nou seixanta cobrava unes tres-centes mil pessetes de fitxa.	396, 397 312, 313
D4-2-6A D4-2-6B	Laura, què és això?	20, 21 82, 83
D4-2-7A D4-2-7B D4-2-7C D4-2-7D	El tema és... si s'han de pagar dos mil cinc-cents perquè el Ronaldo és interessant o no s'han de pagar. I està demostrat que sí.	480, 482 312, 313 254, 255 102, 103
D4-2-8A D4-2-8B	Em sembla que està més clar que l'aigua, no?	306, 307 322, 323

D4-2-10	Qui el contesta?	168, 169
D4-2-11	A veure si...	488, 489
D4-2-12	A veure si ens en sortirem.	160, 161
D4-2-13	Són de veritat o és paper imprès això?	62, 63
D4-2-14A	Estem ficats en el futbol!	272, 273
D4-2-14B	Si no ens agrada,	276, 277
D4-2-14C	fora.	20, 21
D4-2-15A	O comprem un jugador de dos mil cinc-cents milions de pessetes	288, 289
D4-2-15B	o comprem dos mil cinc-cents jugadors d'un milió de pessetes.	74, 75
D4-2-16	Per què?	50, 51
D4-2-17	Cinquanta	50, 51
D4-2-18	No, més!	52, 53
D4-2-19	Val, d'acord!	38, 39
D4-2-20A	que això s'està gastant i s'està pagant,	182, 183
D4-2-20B	fins i tot,	22, 23
D4-2-20C	els qui no ho tenen.	96, 97
D4-2-21A	Perquè jo avuiestic	482, 483
D4-2-21B	miri	396, 397
D4-2-22	Vol un gotet d'aigua, Loperena?	160, 161
D4-2-23	Sí.	52, 53
D4-2-24	Prengui un gotet d'aigua.	38, 39
D4-2-25	Ai!	408, 410
D4-2-26A	Què pensaríeu?	300, 301
D4-2-26B	Què deu pensar en Xavier Clemente de tot el que estem discutint avui?	144, 145
D4-2-26C	On el veieu amb el sí o amb el no?	188, 189
D4-2-26D	On el veieu?	84, 85
D4-2-26E	Amb el sí, el veieu amb el sí?	272, 273
D4-2-27A	L'ha tornat o no?	90, 91
D4-2-27B	Torni, torni, torni!	416, 417
D4-2-27C	Ai, ai, ai!	84, 85
D4-2-27D	Ui que bé!	224, 225
D4-2-28A	Crespo!	396, 397
D4-2-28B	Crespo!	408, 410
D4-2-28C	Crespo, faci'm cas!	96, 97
D4-2-28D	Escolti'm una cosa.	162, 163
D4-2-28E	Abans de començar el programa,	302, 303
D4-2-28F	abans de començar el programa, m'havia dit vostè.	110, 111
D4-2-30	Home.	398, 399
D4-2-31	No, no tant com el Ronaldo, segurament.	40, 41
D4-2-32	Em dic Ricard Picó.	90, 91
D4-2-33	Jo considero que gastar aquesta quantitat per un jugador	310, 311
D4-2-34	és una burrada!	136, 137
D4-2-35A	perquè el futbol,	438, 439
D4-2-35B	durant quaranta anys,	224, 225
D4-2-35C	ha sigut l'opi que s'ha adormit al poble.	72, 73
D4-2-36A	i actualment,	274, 275
D4-2-36B	encara s'adormeix més.	168, 169
D4-2-37A	Servidora es diu Maria Ballvé,	302, 303
D4-2-37B	sóc mestressa de casa	440, 441
D4-2-37C	i jo crec que el futbol	246, 247
D4-2-37D	és una màfia.	136, 137
D4-2-38A	I que vinguin uns senyors	256, 257
D4-2-38B	i paguin dos-cents cinc-cents milions per un senyor.	130, 131
D4-2-38C	Això no que no trobo que hi ha dret.	142, 143
D4-2-39	Si no, perdem el temps.	40, 41

D4-2-40	Totalment d'acord amb ells.	108, 109
D4-2-41	I vostès també.	124, 125
D4-2-42A	Que és lícit?	446, 447
D4-2-42B	Ah, sí.	428, 429
D4-2-42C	Que és rendible?	370, 371
D4-2-42D	També.	428, 429
D4-2-43	Vostè creu que si el Barcelona no hagués fitxat el Ronaldo la seva escola estaria més ben equipada?	380, 381
D4-2-44A	Què passa,	256, 257
D4-2-44B	Camps?	368, 369
D4-2-50	Això, Càrites, que ho vigili.	372, 373
D4-2-51	S'han de pagar dos mil cinc-cents milions de pessetes per un jugador?	254, 255
D4-2-52	Quant val vostè, Albert Jorquera?	40, 41
D4-2-53A	Però no barregem les coses,	284, 285
D4-2-53B	que cada cosa és un món a part.	162, 163
D4-2-53C	Gràcies.	52, 53
D4-2-54A	Nosaltres ho tenim claríssim,	174, 175
D4-2-54C	dos mil cinc-cents milions, ben empleats!	142, 143
D4-3-2	Quantes vegades truquen al Pep quan està malalt el teu fill?	88, 89
D4-3-4	Ah, et truquen a tu!	104, 105
D4-3-5	Però és compatible o no?	174, 175
D4-3-6	És compatible i ho hem de fer compatible.	174, 175
D4-3-8	La professió d'actriu és duríssima.	408, 409
D4-3-9A	Jo no conec a cap dona,	138, 139
D4-3-9B	a cap ni una,	114, 115
D4-3-9C	que treballi professionalment	62, 63
D4-3-9D	i estigui,	362, 363
D4-3-9E	diguéssim,	364, 365
D4-3-9F	en una activitat bastant intensa,	246, 247
D4-3-9G	que no estigui estressada,	118, 119
D4-3-9H	cap ni una.	84, 85
D4-3-10A	És que per fer-ho compatible	436, 437
D4-3-10B	hem de patir molt més que la resta.	176, 177
D4-3-11	És compatible ser pare i treballar?	350, 351
D4-3-12A	Ni jo tampoc!	416, 417
D4-3-12B	Ni suposo que cap de nosaltres vol renunciar.	176, 177
D4-3-13	Per què treu aquesta impressió vostè de mi?	138, 139
D4-3-14	No l'entenc.	100, 101
D4-3-15	No, miri, senyora, sembla que no estan gaire d'acord amb vostè.	380, 381
D4-3-17	Eh?	210, 211
D4-3-18	Quines ganes té aquella dona de viure?	162, 163
D4-3-19	I tant.	210, 211
D4-3-20A	realitzar-se com a dona,	342, 343
D4-3-20B	significa ser mare?	278, 279
D4-3-21	Completament d'acord.	118, 119
D4-3-22A	Si tu no tinguessis l'àvia o el canguro,	226, 227
D4-3-22C	què passaria?	42, 43
D4-3-23A	I sort en té!	458, 459
D4-3-23B	Si no, què passaria?	64, 65
D4-3-24	Respongui'm.	362, 363
D4-3-25A	Quan aquests fills seus siguin grans,	344, 345
D4-3-25B	vostè què farà?	96, 97
D4-3-26	Això, sí.	98, 99
D4-3-27	Realment, el futur ho tenim molt magre, noies!	370, 371

D4-3-28	Jo vull ser mare.	138, 139
D4-3-40	Qui ho creu això?	86, 87
D4-4-0A	Senyor Monné, senyor Monné,	376, 377
D4-4-0B	quina versió porta la catalana o la castellana?	182, 183
D4-4-1	Quines garanties té vostè de que un particular no l'ensarronarà?	386, 387
D4-4-2	Ara que paguem el preu que val.	270, 271
D4-4-3	Sí.	54, 55
D4-4-4	Si el primer que és especulador és la pròpia Generalitat.	470, 471
D4-4-5	Que no és prou digne Collblanc?	146, 147
D4-4-6	Anem, Iolanda?	226, 227
D4-4-7	Vostè creu que és car això?	458, 459
D4-4-8	Segui, segui, sisplau.	64, 65
D4-4-9	És car el preu dels diaris?	254, 255
D4-4-10	Per què tenim la cultura de la compra?	372, 373
D4-4-11A	I tant que són cars!	98, 99
D4-4-11B	Per nosaltres, caríssims!	404, 405
D4-4-12	Sí, molt !	368, 369
D4-4-40A	L'Associació de propietaris que represento	258, 259
D4-4-40B	no ven cap pis.	98, 99
D4-4-41	Paguem massa?	342, 343
D4-4-42A	No hi ha ningú en aquesta en aquesta banda	350, 351
D4-4-42B	que digui que les vivendes són barates.	122, 123
D4-4-44	Però, a partir de quin preu tenen els pisos?	64, 65
D4-4-45	Trenta mil pessetes és car per un estudiant?	290, 291
D4-5-1A	Senyora Sabater,	164, 165
D4-5-1B	sap on no hi ha llistes d'espera?	378, 379
D4-5-2A	Fes-t'ho, Arturo,	108, 109
D4-5-2B	fes-t'ho que no t'arrepentiràs.	164, 165
D5-1-1	De viatges diaris serien	308, 309
D5-1-2	Ho fan a Vic.	248, 249
D5-1-4	Doncs, aproximadament, surt per l'estil.	176, 177
D5-1-6A	Ai!	408, 410
D5-1-6B	I jo tampoc!	102, 103
D5-1-7	Ho veieu?	332, 333
D5-2-1A	Per mi,	240, 241
D5-2-1B	és la pitjor sensació.	42, 43
D5-3-1A	Jo deia: Comprem això?	270, 271
D5-3-1B	Comprem.	54, 55
D5-3-2	Si tot ho tenim tan ben posat!	268, 269
P1-1	Una pressió tremenda, eh!	212, 213
P1-3	Saps que ja tinc ganes de tornar a casa?	344, 345
P1-6	I si ho fan bé, per què no?	342, 343
P2-2	Que fumi, vale?	226, 227
P2-5	Què fan, allavorens?	106, 107
P2-11	Com has sigut tan imbècil de venir?	146, 147
P3-1	Com, perdó?	228, 229
P4-6	Magnolier?	322, 323
MT1-1	I saps qui fa de fada?	440, 441
MT1-2	Qui?	22, 23
MT1-4	El pintor?	448, 449

EE1-8	Riure's de tothom?	304, 305
A+A+1	Els tàmls?	212, 213
A+A+2	Estats Units?	274, 275
A+A+5	Pot repetir-ho, sisplau?	66, 67
CN1-5	Que no la vol?	86, 87
CN1-6	Que em coneix?	86, 87
CN1-7	Però, vostès d'on són?	386, 387
CN1-8	I a Barcelona em coneixen?	278, 279
A1-3	Què és, eko?	364, 365
A1-9	Perfecte, eh?	210, 211
A2-3	Pot ser Fotoprix?	284, 285
A2-14	És un fotocopiadora, una marca Epson?	310, 311
A3-3	Segueix el fil de la dona?	452, 453
A3-6	Mus de iogurt Danone?	308, 309
A3-11	D'Andalusia?	448, 449
A3-16	La revista dels Súpers?	164, 165
PL1-1	Què tenim, llavorens, en el plat?	178, 179
PL1-2	Però, com era?	374, 375
PL1-3	Però, que tenia molta llet o poca?	178, 179
PL1-4	Això, què vol dir?	42, 43
PL1-5	Vostè què pensa que és la Hillary Clinton?	374, 375
PL1-6	Amb quina marca la relacionaria?	44, 45
PL1-7	De quin cotxe podia ser el senyor Aznar?	384, 385
PL1-8	Quin deien per aquí?	262, 263
PL1-9	Habitualment, no?	212, 213
PL1-10	Què més podria ser?	44, 45
PL1-12	Perquè la marca s'ha fet important?	368, 369

Quadre 8. Enunciats del corpus.

2.2.6 La valoració del corpus

Tal com hem exposat fins al moment, el corpus d'enunciats definitiu és format per 580 enunciats seleccionats de les 47 hores de material audiovisual del corpus de gravacions, que conté 42 entregues de 20 programes diferents amb formats molt diversos (concursos, reportatges, docuseries, entrevistes, enquestes al carrer, debats, etc.) dels canals de televisió TV3, TV2 i Canal 33. Aquest material ha estat obtingut en sis mesos, de setembre del 2000 fins al febrer del 2001, de forma aleatòria per mitjans diversos, i procedeix de programes emesos els anys 1996, 1997, 1999 i 2000.

Els enunciats del corpus són mostres de parla espontània, reals i genuïnes, que tenen lloc en un context de diàleg i que han estat produïdes per 160 informants catalanoparlants, de

tots dos sexes, d'edats compreses entre els 18 i 70 anys i amb dedicacions professionals molt variades, com mestressa de casa, advocat/advocada, estudiant, pastor, carnisser, obrer, pagès, cuiner, actor/actriu, ballarina, professor, periodista, metge, jutge, entre d'altres. Aquests informants procedeixen, majoritàriament, de les diverses contrades de Catalunya i, amb menys nombre, del País Valencià i de Mallorca, mentre que no en tenim cap de la Catalunya Nord i de l'Alguer.

Tal com hem pogut comprovar, en la mostra hi ha algunes descompensacions lògiques causades per les característiques del mitjà escollit per obtenir les dades, pel que fa a la procedència dialectal, sociocultural i econòmica dels informants. Així, doncs, el fet d'haver triat el mitjà televisiu condiciona que pràcticament no apareguin persones de determinats grups socials, ja sigui perquè formen part de grups marginals o de baixa extracció social, tot i que en els darrers anys es constata un interès creixent per aquestes persones en alguns reportatges. Com també, el fet de seleccionar canals televisius amb seu a Catalunya ha implicat que tinguem molts informants procedents de tot el territori de Catalunya, inclosa la franja aragonesa, pocs del País Valencià i de Les Illes, i cap d'altres contrades on es parla català, com la Catalunya Nord o l'Alguer.

Aquest desequilibri, però, no té importància per a aquesta investigació perquè les diferències per raó de tipus dialectal o social no es reflecteixen en els trets melòdics bàsics de l'entonació, sinó que vénen condicionades pels fenòmens de l'accent i el ritme, tal com diu Cantero. Segons aquest autor, l'entonació idiomàtica, fent referència a la comparació entre llengües i varietats dialectals diferents, també es pot fer extensiva a les varietats socials, “és un producte de la funció prelingüística: no distintiva, no pròpiament lingüística, tampoc no és expressiva, sinó prèvia, en íntima relació amb l'accent i el ritme, per mitjà de la qual la matèria fònica que compon el discurs s'organitza jeràrquicament.”(2002:88)

Pel que fa als enunciats, són diversos si partim dels criteris de classificació $\pm$ interrogatiu, $\pm$ emfàtic i $\pm$ suspès que hem aplicat en un primer intent d'organitzar-los. En aquest cas, també observem que hi ha pocs enunciats considerats +interrogatiu, 168, davant dels 412 -interrogatiu, tot i la perseverança a recollir tots els que sortissin en el corpus.

Aquest desequilibri, però, tampoc no ens ha de preocupar, pel fet que analitzar 168 enunciats, que són preguntes en el context i de procedència tan variada, segur que són suficients per poder oferir una informació força fidedigna de la realitat entonativa.

Malgrat les consideracions que acabem d'exposar, creiem que el corpus d'enunciats que hem constituït és adequat per descriure l'entonació del català perquè conté un model de parla espontània; és ampli i significatiu pel gran nombre d'informants catalanoparlants i pel d'enunciats seleccionats; és aleatori, per la manera com s'han escollit els programes, els informants i els enunciats; i és compensat perquè les úniques desviacions que presentava la mostra, pel que fa a la procedència sociocultural i dialectal dels informants i per la tipologia dels enunciats, no afecten els resultats.

En definitiva, es tracta del corpus de parla espontània més gran i divers que coneixem que s'hagi utilitzat mai per descriure l'entonació d'una llengua.

2.3. L'anàlisi melòdica

En aquest apartat, descrivim la manera com apliquem el mètode d'anàlisi melòdica que proposa Cantero als enunciats, els trets bàsics del qual hem exposat a l'apartat 1.3.2.3. S'hi exposa, doncs, el procés que es va seguir en la digitalització dels enunciats, en l'anàlisi acústica de la F_0 de les vocals, en la relativització dels valors i en la representació de les corbes, alhora que també s'esmenten els mitjans tècnics i les aplicacions que es van utilitzar.

2.3.1 La digitalització i el sistema d'anotació dels enunciats

El programa informàtic que vam fer servir per digitalitzar els enunciats és el Multi-Speech, model 3700²⁰, de l'empresa nord-americana Kay Elemetrics. En el procés de digitalització, els enunciats, procedents d'una cinta de vídeo, són convertits a un arxiu de veu del tipus NSP.

Per fer aquesta tasca, ens van caldre un televisor i un vídeo per sentir els enunciats i visualitzar les imatges, un mesclador de so i un ordinador que tingués instal·lat el programa d'anàlisi²¹. Amb aquests mitjans tècnics, doncs, vam procedir a la digitalització. En primer lloc, buscàvem l'enunciat a la cinta de vídeo, el visualitzàvem i l'escoltàvem; en segon lloc, l'enregistràvem; en tercer lloc, n'eliminàvem, per mitjà de l'aplicació Multi-Speech, aquells sons, músiques i sorolls que no en formaven part; i, finalment, classificàvem l'enunciat, respectant-ne el codi. Així, doncs, vam crear 6 carpetes (D1, D2, D3, D4, D5 i D6) que contenen els arxius de veu dels enunciats que vam obtenir (vegeu CD-Rom que adjuntem a la pàgina 505 de l'apèndix).

²⁰ Per obtenir informació referent a les característiques de l'aplicació, es pot consultar a la pàgina www.kayelemetrics.com.

²¹ Aquest procés de digitalització es va dur a terme utilitzant els mitjans tècnics que ofereix el Laboratori de Fonètica Aplicada del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Universitat de Barcelona (Campus Mundet).

En digitalitzar els enunciats, l'aplicació mostrava a la pantalla de l'ordinador un oscil·lograma, que no és altra cosa que una forma de representació visual del so amb els paràmetres de temps a l'eix d'abscisses i d'amplitud de l'ona a l'eix d'ordenades. Aquest instrument ens permetia controlar la intensitat del material fònic que s'estava digitalitzant, que no fos ni excessiva ni insuficient, per tal que posteriorment es pogués realitzar l'anàlisi acústica dels enunciats amb èxit. El control de la intensitat s'aconsegueix no sobrepasant els límits de l'amplitud de l'ona en el moment de digitalitzar, ja que és directament proporcional a la intensitat, com més amplitud de l'ona més intensitat i a l'inrevés.

Abans de procedir a l'anàlisi, ens calia organitzar els enunciats de tal forma que ens fos fàcil anotar els valors de la F_0 de les vocals. Vam optar per dividir els enunciats en blocs fònics sil·làbics, cadascun dels quals conté una vocal que fa de nucli sil·làbic i que sol tenir un segment tonal. Per consegüent, quan trobàvem dues vocals que constituïen un hiatus, les assignàvem a dos blocs sil·làbics contigus, mentre que si formaven diftong, sinalefa o elisió, les ajuntàvem en un mateix bloc, tot seguint els criteris normatius. Cal dir, però, que en el cas d'alguns dígrafs, com *l'z*, *ss*, *rr*, no els vam aplicar, *tran / qui / l'lit / z'a't*, *ca / rí / ssims*, *Fe / rrer*.

- hiatus: Ai / **xò** / **és** / u / na / ver / go / nya
- diftong: Pren / gui / un / go / tet / d'**ai** / **gua**
- sinalefa: Men / tres / pu / gue / **no ho** / dei / xa / ré
- elisió: Sem / **pre en** / vo / lem / més

El text de cada enunciat, dividit en blocs sil·làbics, es va transcriure a un full d'Excel en sentit vertical: anotàvem els blocs en caselles successives verticals, de tal manera que ens quedaven lliures les que es trobaven en sentit horitzontal (vegeu quadre 9).

D1-7-3	
Segments	Hz
El	
rei	
de	
co	
pes	

Quadre 9. Enunciat en un full d'Excel.

Així, a les caselles de l'esquerra, hi ha els blocs sil·làbics, cadascun dels quals té per nucli una vocal de la qual extraurem el valor tonal de la F_0 en Hertz (Hz); i a les caselles de la dreta s'anotarà el valor tonal de la vocal que li correspongui.

2.3.2 El procediment d'estandardització

Un cop preparats els fulls d'Excel i obtinguts els arxius de veu de cada enunciat, vam procedir, per mitjà d'aplicacions d'anàlisi acústica, a extreure els valors de la F_0 de les vocals de cadascun. En concret, vam utilitzar el programa Multi-Speech, model 3700, per obtenir els valors i anotar-los, i el Praat 4.0²² per comprovar-los.

L'aplicació Multi-Speech ens permet visualitzar cada enunciat en tres finestres, com es pot veure a la figura 20.

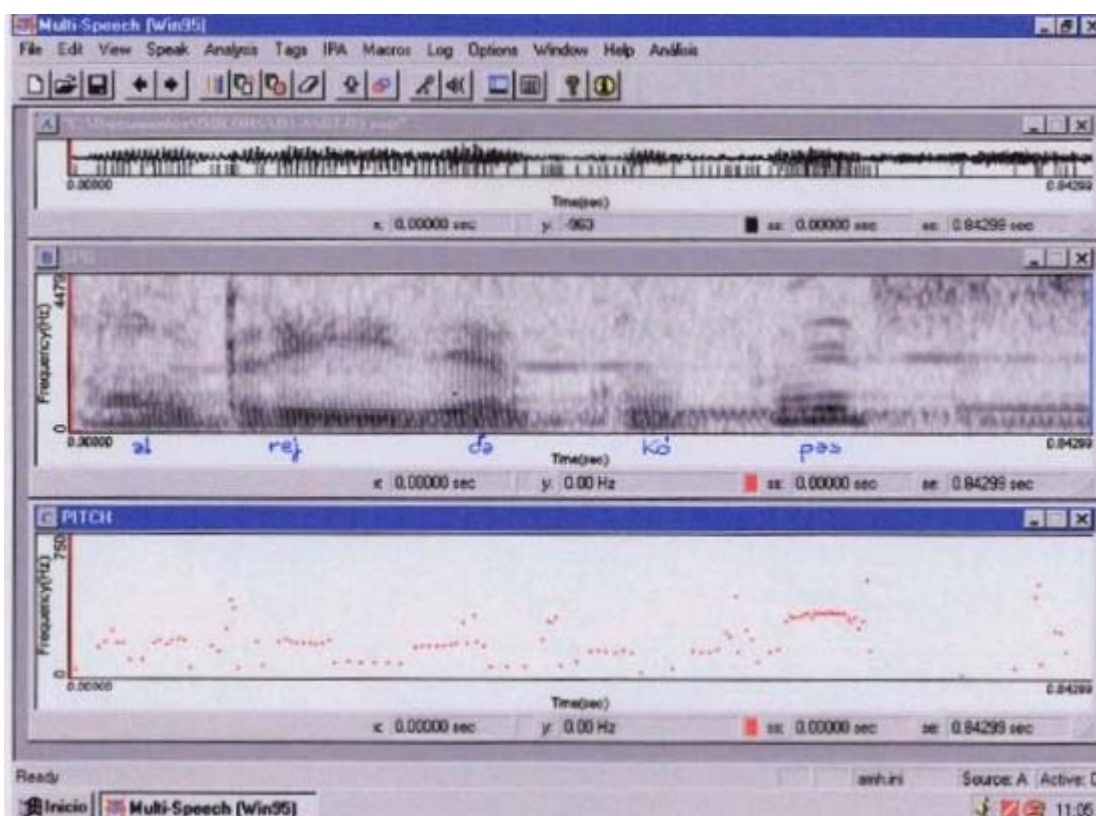

Figura 20. Representació acústica de l'enunciat 'El rei de copes? feta amb l'aplicació Multi-Speech'.

²² És una aplicació d'anàlisi, síntesi i manipulació de la parla, que ha estat elaborada per Paul Boersma and David Weenink de l'Institute of Phonetic Sciences de la University of Amsterdam, i es pot aconseguir gratuïtament a la pàgina www.praat.org.

La primera finestra és un oscil·lograma, que presenta els paràmetres de temps a l'eix d'abscisses i d'amplitud de l'ona a l'eix d'ordenades; la segona, un sonograma o espectrograma, que conté els paràmetres de temps en segons, a l'eix d'abscisses, i d'altura freqüencial, a l'eix d'ordenades; i la tercera, la corba tonal extreta per l'analitzador amb els diversos valors absoluts en temps real del primer formant, és a dir, la freqüència fonamental (F_0) de tots els sons, excepte dels sords.

Fixem-nos, però, que la corba tonal en aquest cas apareix força desdibuixada, la qual cosa és provocada perquè l'arxiu de veu no és prou nítid: se sent música de fons; amb tot, és perfectament analitzable, com veurem més endavant.

Molt semblant és l'aplicació Praat, la qual ens permet visualitzar també l'oscil·lograma (part superior) i el sonograma o espectrograma (part inferior) de cada enunciat a la pantalla. La corba tonal, marcada amb punts, però, es dibuixa sobre el sonograma (vegeu figura 21).

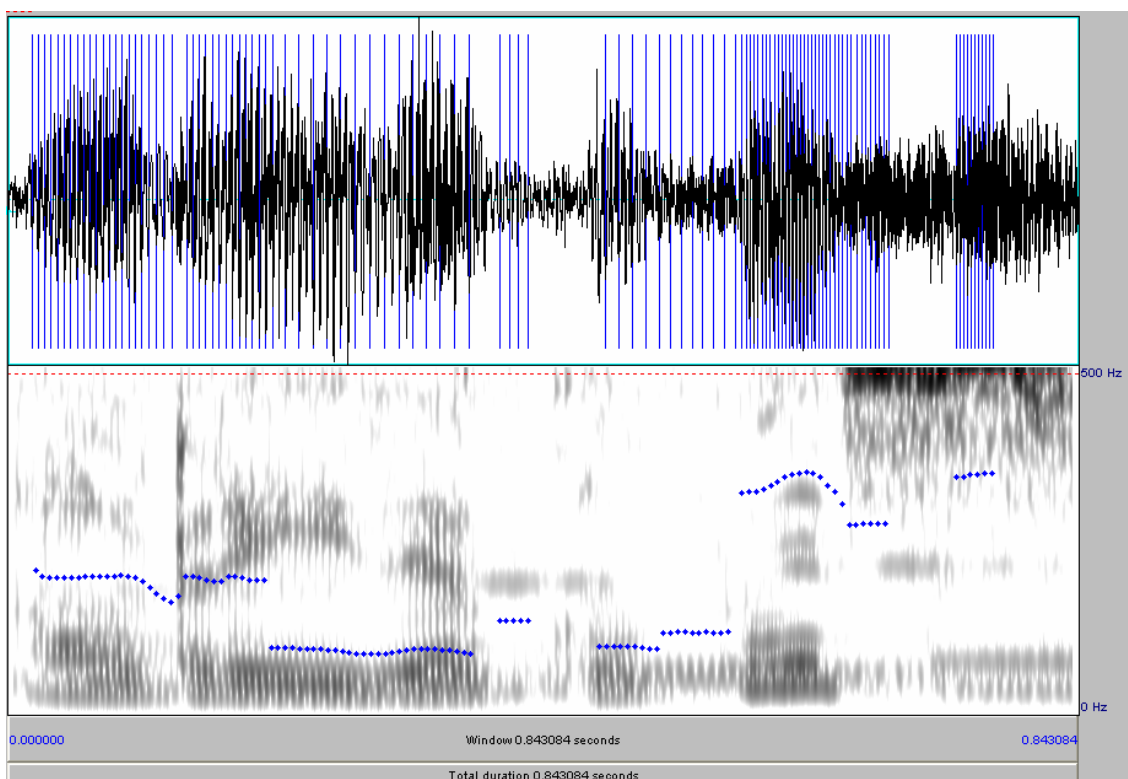

Figura 21. Representació acústica de l'enunciat *El rei de copes feta* amb l'aplicació Praat.

A partir de les dades objectives que ofereixen aquestes aplicacions, vam procedir al que anomenem *estandardització de la corba melòdica*. Es tracta d'un procediment per mitjà del qual es pretén, en primer lloc, extreure els elements essencials de la melodia, evitant les variacions micromelòdiques procedents de les consonants i glides, i de les vacil·lacions tonals que es donen en els segments, i, en segon lloc, obtenir contorns entonatius generalitzables des d'un punt de vista lingüístic, tot eliminant les variacions causades per les característiques del to mitjà de l'emissor.

En una primera fase del procés d'estandardització, vam fer l'anàlisi de les vocals de cada enunciat, tant les àtones com les tòniques, servint-nos del sonograma i del dibuix de la corba tonal. En totes dues aplicacions, per obtenir el valor tonal de cada vocal d'un enunciat, hem de seleccionar-les d'una en una amb el cursor. Per reconèixer-les a l'espectrograma, buscarem, a partir de l'inici de l'enunciat que volem analitzar, els trams amb estructures tímbriques de dos formants ben definides. Un cop n'hàgim seleccionat un, l'escoltarem i comprovarem que correspon a la vocal que volem analitzar, procurant que no s'hi encavallin altres sons o sorolls. En el cas que sigui així, cal restringir la selecció fins que el so de la vocal sigui nítid.

A la figura 22, podem veure entre barres de colors rosa la representació acústica de la primera vocal [ə] de l'enunciat *El rei de copes*. En aquest cas, la vocal neutra va seguida d'una consonant sonora, [l], amb uns valors de la F_0 que són producte de la coarticulació, els quals haurem de desestimar perquè són variacions micromelòdiques. Per tant, cal que l'analista determini bé fins on ha de seleccionar per obtenir exclusivament els valors freqüencials de la vocal [ə].

Els punts que veiem dins el tram escollit (vegeu figura 22) són els diversos valors freqüencials que tenen lloc en emetre la vocal de la síl·laba *El*, els quals oscil·len entre 194 Hz i 195 Hz (aquestes dades s'obtenen quan se situa el cursor sobre els punts de color blau). En aquest cas, la vocal té un valor tonal força estable i, per tant, s'escollirà un dels dos valors: anotem 194 Hz. Ara bé, no sempre és tan fàcil obtenir el valor tonal d'una vocal, el qual, en general, és el resultat de fer-ne la mitjana entre els diversos valors.

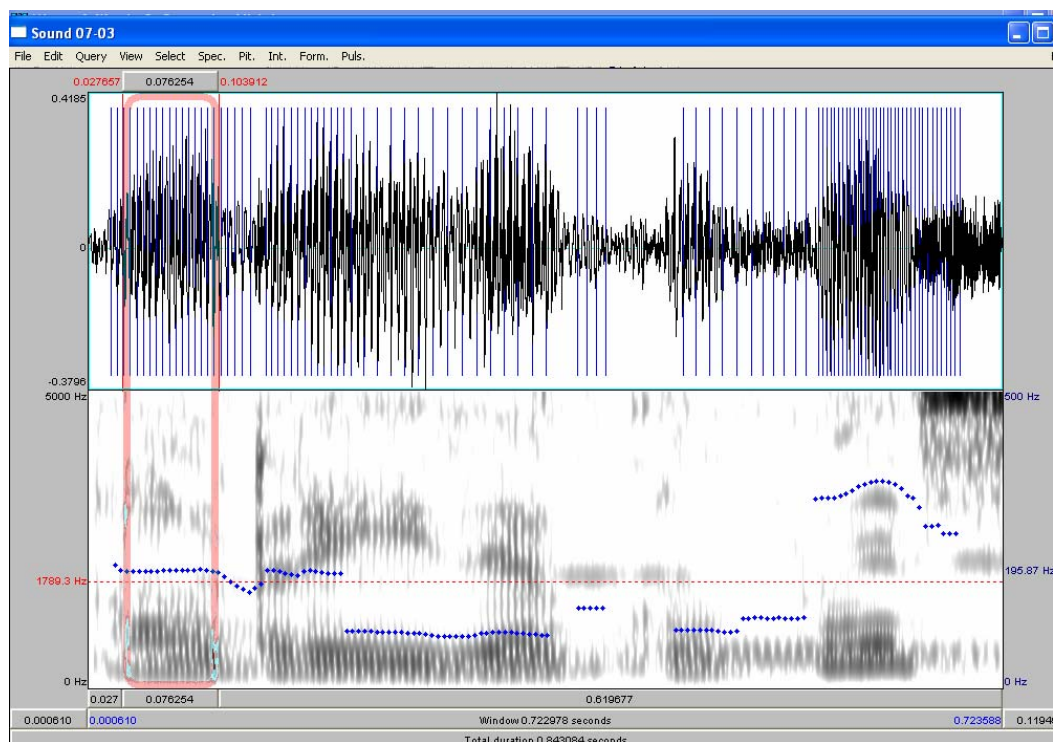

Figura 22. Representació visual de la selecció del primer segment vocàlic de El rei de copes.

A continuació, hem d'analitzar els sons [ej] de *rei* —primera selecció de color rosa a la figura 23—, els quals s'emeten seguits i són indestruïbles.

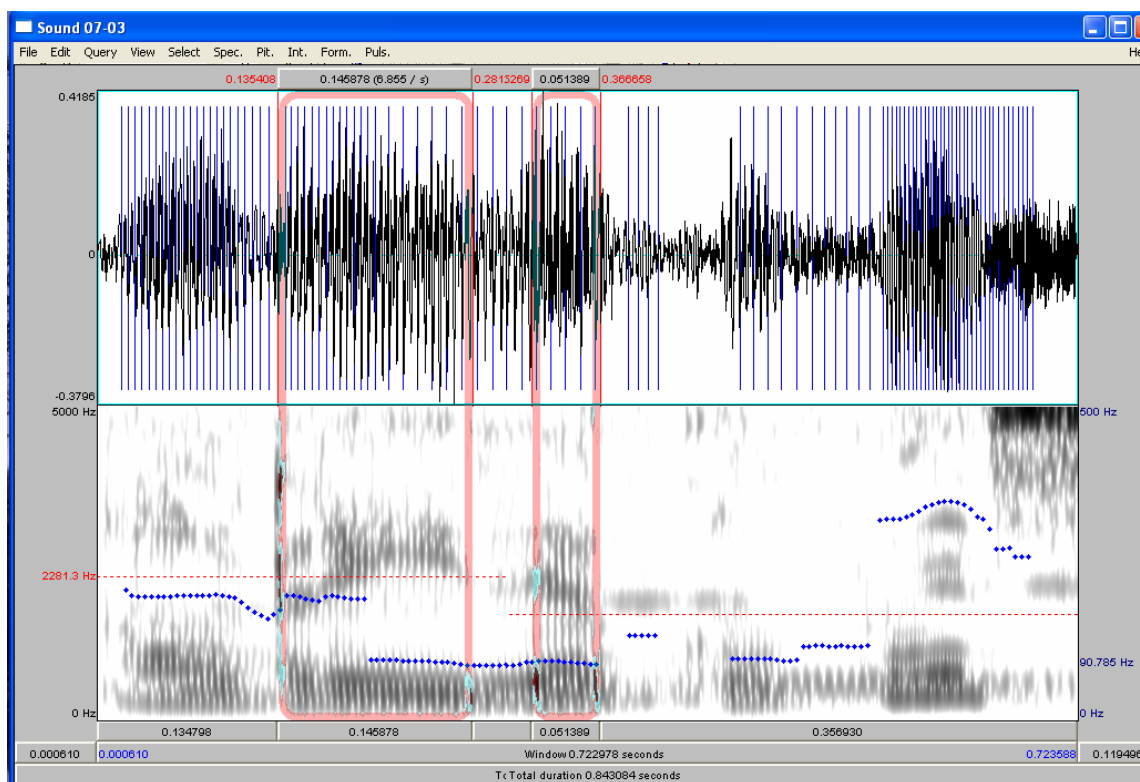

Figura 23. Representació visual de la selecció del segon i tercer segments vocàlics de El rei de copes.

Fixem-nos que en aquest tram té lloc un desnivell atípic en la corba tonal: els primers valors se situen al voltant de 196 Hz i, després, descendeixen a uns 91 Hz. Si mirem el so vocàlic de la síl·laba següent, [dθ], seleccionat en el segon tram de la figura 23, continua la tendència a tenir valors tonals al voltant de 91 Hz.

En aquests casos, cal fer una comprovació de la validesa d'aquests valors tonals a l'oscil·lograma, a partir del càlcul del nombre de cicles o polsos glotals que tenen lloc en produir aquell so vocàlic per unitat de temps. El resultat de fer aquest càlcul ens dona el valor de la F_0 .

El paràmetre de l'oscil·lograma que ens informa del nombre de cicles per unitat de temps és el d'amplitud de l'ona. Així, doncs, per conèixer el valor freqüencial de la vocal de [dθ], cal seleccionar-la, tal com ho hem fet a la figura 23 –segon tram–, i ampliar-la a la pantalla fins a aconseguir la representació clara d'uns quants cicles del so vocàlic.

El resultat de l'ampliació es pot veure a la figura 24.

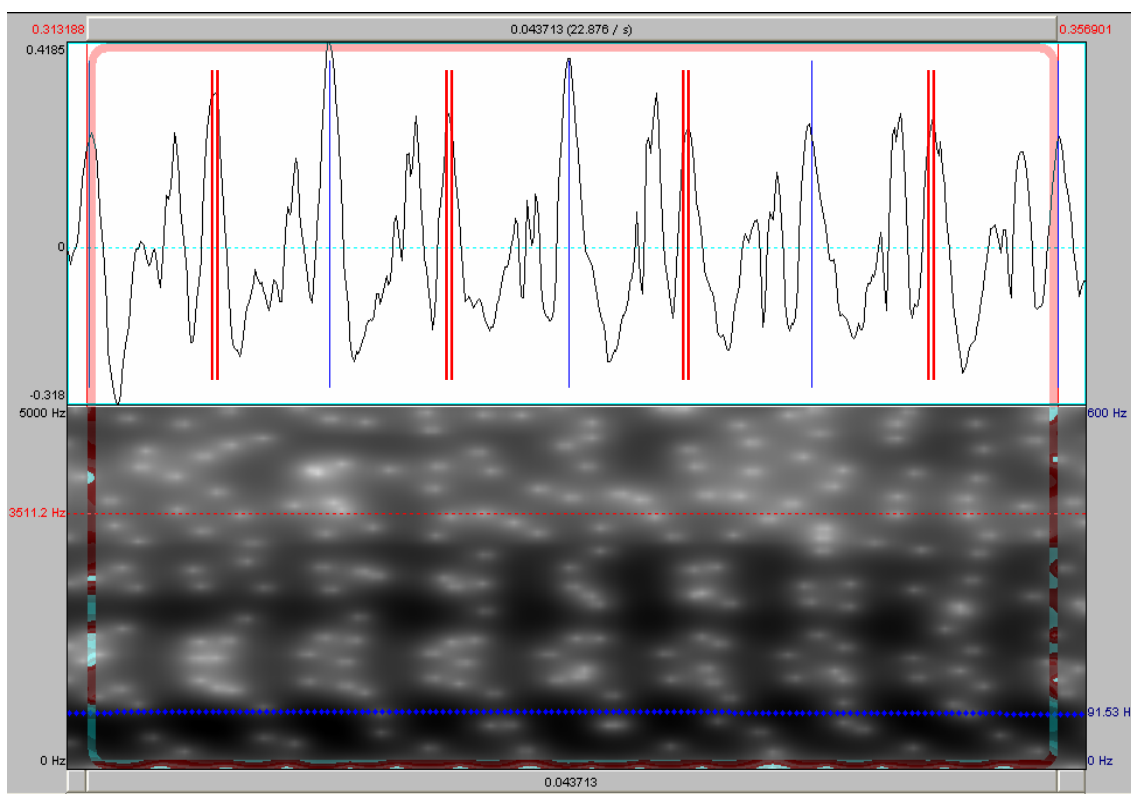

Figura 24. Representació visual de cicles d'ona de la vocal de [dθ] de l'enunciat El rei de copes.

Per distingir entre ones diverses, hem de veure estructures de pics molt semblants que es van repetint. A la figura 24, constatem que l'aplicació ha interpretat que en aquest tram tenen lloc quatre cicles dividits per una línia simple de color blau i que cada cicle està format per sis pics. Amb aquesta informació acústica, l'aplicació obté uns valors freqüencials inestables situats al voltant de 91 Hz. Si busquem les estructures de pics coincidents, veurem que, en realitat, es donen cada tres pics; per tant, cal subdividir en dos els cicles que marca l'aplicació, tal com fem amb una doble línia de color vermell, la qual cosa implica que passem de tenir quatre cicles a vuit.

Aquest tram seleccionat de vuit cicles de la vocal de [də] a la figura 24 transcorre en 0,043713 segons, tal com ens indica el sonograma a les barres de la part inferior i superior. Per calcular la F_0 de la vocal, és a dir, el nombre de cicles per segon, aplicarem una simple regla de tres:

$$\begin{array}{rcl} 8 \text{ cicles} & - & 0,043713 \text{ segons} \\ X \text{ cicles} & - & 1 \text{ segon} \end{array}$$

El resultat és $X=183$ cicles per segon o Hertz. Amb el mateix procediment, hem pogut calcular [e] i hem obtingut com a resultat 192 Hz. Ara, la corba tonal de *El rei de segueix* un traç més coherent: El (194 Hz) – rei (192 Hz) – de (183 Hz).

Aquest mètode d'obtenció del valor de les vocals tan minucios i lent per a l'investigador no només serveix per a casos com el que acabem de veure, sinó que també ha estat de gran utilitat en molts sons vocàlics que cap de les dues aplicacions en donava valors tonals.

Si volem anotar tots els valors de l'enunciat *El rei de copes*, ens falta analitzar les vocals de la paraula *copés*. A la vocal tònica d'aquesta paraula plana, que conté l'accent sintagmàtic i és el nucli del contorn, comença la inflexió final, que acaba en la síl·laba àtona, la qual fa de suport a la inflexió. El valor tonal de la vocal tònica de *co-* es calcula fent la mitjana dels diversos valors freqüencials, la qual dóna com a resultat 192 Hz, mentre que el valor de la vocal àtona s'obté dels tres o quatre darrers valors freqüencials, 344 Hz. Així, doncs, l'últim segment tonal de la inflexió final, malgrat que presenti valors freqüencials

molt dispersos, ja siguin en direcció ascendent o bé descendent, només considerem els tres o quatre darrers valors, perquè, des del punt de vista de la percepció dels parlants, són els que contenen la informació més rellevant, tal com constatarem a les proves fetes a informants en el capítol 3.

Un cop tenim tots els resultats, s'entren a la pàgina d'Excel (vegeu quadre 10).

D1-7-3	
Segments	Hz
Ei	194
rei	192
de	183
co	192
pes	344

Quadre 10. Enunciat i valors freqüencials en un full d'Excel.

La inflexió final no sempre es troba en una paraula plana o esdrúixola en què la vocal tònica està formada per un sol segment tonal, sinó que també es pot trobar en una paraula aguda i presentar dos segments tonals, com és el cas de l'enunciat de la figura 25 *És cantant?* i, en alguns casos, tres.

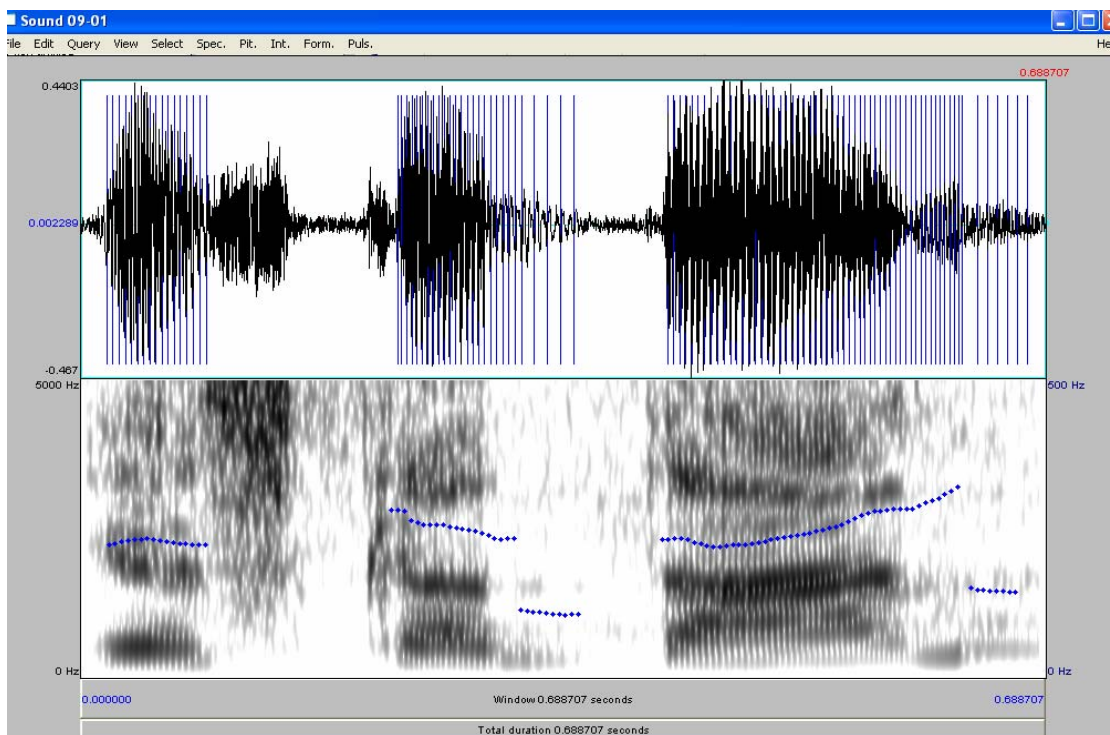

Figura 25. Representació acústica de l'enunciat *És cantant?* amb l'aplicació Praat.

En la visualització acústica de l'enunciat es veuen clarament tres estructures tímbriques de dos formants, les quals equivalen a les tres vocals, [e] [ə] [a]. Per analitzar-les, cal seguir el mateix procés: seleccionar la vocal, fer-ne una comprovació auditiva i calcular la mitjana dels diversos valors freqüencials. Així, hem obtingut que la [e] de *És*, té un valor de 231 Hz i la [ə] de *can-*, 251 Hz. La tercera vocal, que es troba a la síl·laba *-tant* i conté la inflexió final, és més complexa perquè és constituïda per dos segments tonals. En aquests casos, els dos valors es calculen a partir dels dos o tres valors freqüencials extrems. Així, doncs, obtindrem el valor del primer segment, 218 Hz, a partir dels dos o tres valors freqüencials de l'inici, i el del segon, a partir dels dos o tres valors darrers, 279 Hz.

Dins de l'estructura tímbrica de la vocal [a] de *-tant* (vegeu figura 25), hem vist que hi ha un ascens que va de 218 Hz fins a 279 Hz, el qual continua en el so [ŋ] fins a arribar a 426 Hz –punts finals fora de l'estructura tímbrica de la vocal. En principi, el valor que hauria de prevaler és 279 Hz, però, en passar aquest enunciat i d'altres a les proves de percepció que es troben al capítol següent, vam constatar que els valors tonals de les consonants líquides i nasals al final d'una inflexió s'han d'anotar perquè poden implicar canvis melòdics significatius. Per consegüent, el darrer valor de l'enunciat és 426 Hz.

El full d'Excel d'aquest enunciat amb les anotacions dels valors tonals obtinguts es presenta al quadre següent.

D1-9-1	
Segments	Hz
És	231
can	251
tant	218
tant*	426

Quadre 11. Enunciat i valors freqüencials en un full d'Excel.

Fixem-nos que la síl·laba que conté l'accent sintagmàtic i suporta la inflexió final, *-tant*, s'anota dues vegades, de les quals marquem la segona amb un asterisc per diferenciar-la d'altres síl·labes que es repeteixen en el diàleg. Així, l'enunciat *Doncs sí sí*, el segon *sí* es transcriurà al full d'Excel sense asterisc (vegeu quadre 12) ; i l'enunciat *No, no, no*

s'annotarà *No/ no*/ no/ no/ no**, perquè la primera vocal i la tercera es produeixen amb dos segments tonals (vegeu quadre 13).

Segments	Hz
Doncs	
sí	
sí	

Quadre 12. Anotació de l'enunciat al full d'Excel.

Segments	Hz
No	
no*	
no	
no	
no*	

Quadre 13. Anotació de l'enunciat al full d'Excel.

Els valors tonals obtinguts de l'anàlisi acústica van implicar refer uns quants blocs fònics sil·làbics en els fulls d'Excel perquè van sorgir alguns canvis que n'afectaven els nuclis. Així, trobem combinacions de vocals que vam considerar que formaven hiatus, però ara es troben en una mateixa síl·laba: *què és / això ?*, *Ha / bi / tual / ment / no?*; vocals que vam anotar, però que en la visualització no tenen estructura tímbrica o en tenen i no es pot analitzar, la qual cosa ha provocat que les escriguem entre parèntesi: *I el porter quan (el) renoven?*, *Li (ha es) tat difícil?*, *(A) rribaves a acostar-t'hi una mica la cara*; elisions que vam preveure que no s'han donat: *Està / absolutament impossible!*; sinalefes que tampoc han existit: *És compatible / i / ho / hem de fer compatible*, entre altres desajustaments.

Tenint en compte tota aquesta casuística i amb les dades entrades, vam procedir a una comprovació i, alhora, revisió de tots els valors de les vocals dels enunciats, per tal d'evitar errors i de mantenir els criteris que acabem d'esmentar unificats.

Després del procés de digitalització i d'anàlisi acústica, el nombre d'enunciats que havíem establert va sofrir algunes modificacions: va passar de 586 a 580. Aquest canvi es justifica pels diversos problemes amb què vam topar. D'una banda, tota una sèrie d'enunciats, en

concret 28, van ser descartats perquè, malgrat la cura que vam mantenir a seleccionar-los, encara hi havia valors vocàlics que era impossible obtenir perquè s'encavallaven dues veus o perquè hi havia música o sorolls de fons. I de l'altra, alguns enunciats que havíem considerat, intuïtivament, que tenien un sol grup fònic ens vam adonar que, si aplicàvem el criteri de delimitació dels grups fònics de Cantero (2002), segons el qual les inflexions tonals són les que marquen el final del grup fònic, s'havien de dividir en dos o tres perquè contenien a l'interior una o dues inflexions tonals suportades per una vocal tònica que havien d'esdevenir finals. El resultat d'eliminar-ne 28 i afegir-n'hi 22, producte de dividir-ne alguns, ens dóna un total de 580 enunciats.

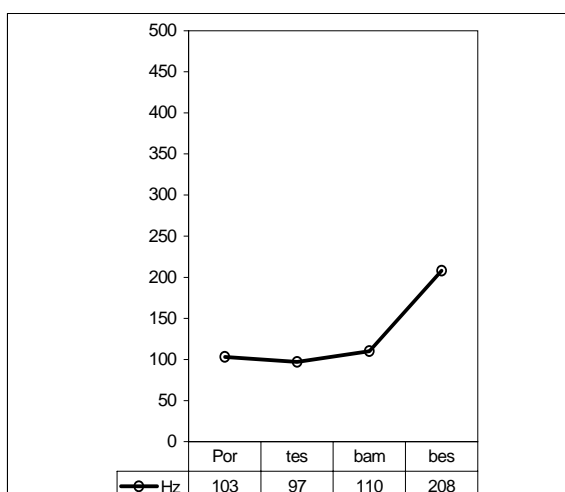
Fins aquí s'ha portat a terme el primer estadi del procés d'estandardització de la corba, ja que amb l'anàlisi s'han extret els elements essencials de la melodia, alhora que se l'ha desproveït de les variacions micromelòdiques procedents de les consonants i glides, de les vacil·lacions tonals dels segments, de la música de fons, o d'altres sons o sorolls ambientals, com també del paràmetre temps.

Els valors que vam obtenir en aquest primer estadi són valors absoluts en Hertz, la successió dels quals no és significativa perquè presenta resultats difícils de comparar i d'interpretar. Això és perquè la percepció de la distància tonal entre un segment i el segment successiu no és aritmètica, sinó logarítmica. Així, la distància tonal entre 100 Hz i 200 Hz no és la mateixa que entre 200 Hz i 300 Hz, encara que en valors absoluts sigui idèntica: 100 Hz. En el primer cas, l'increment tonal és d'un 100% i en el segon, d'un 50%. Si volem produir un moviment tonal que es percebi idèntic, cal que en el segon cas també hi hagi un increment del 100% de distància tonal, és a dir, que de 200 Hz es passi a 400 Hz.

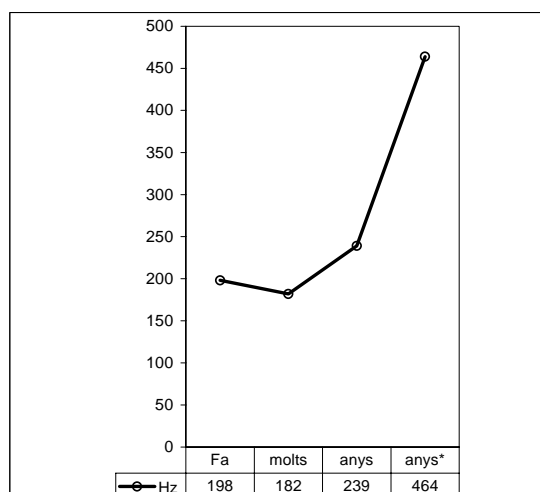
Aquesta constatació sobre la percepció de la distància tonal entre segment i segment és important perquè el que passa en la realitat és que les persones, segons el sexe, l'edat o d'altres factors biològics o socioculturals, no tenen el mateix to mitjà: en general, podem dir que tenen una veu més greu els homes que no pas les dones; al voltant de 100 Hz, les dones davant dels nens, al voltant de 200 Hz; i els més grans davant dels més joves. Cal, doncs, tenir un mètode que ens permeti fer comparables els contorns entonatius que

produeixen els diversos parlants amb la finalitat que el to mitjà de l'emissor no sigui un obstacle.

Vegem a continuació dos contorns entonatius, la melodia dels quals és percebuda idèntica pels parlants, mentre que la representació gràfica dels valors absoluts en Hertz, obtinguts a partir de les vocals, és ben diferent (vegeu els gràfics 1 i 2). Es tracta de dos enunciacions, que són pregunta en el context: *Portes bambes?*, produït per un home, i *Fa molts anys?*, produït per una dona.

Gràfic 1. Representació gràfica dels valors absoluts de l'enunciat Portes bambes?

Gràfic 2. Representació gràfica dels valors absoluts de l'enunciat Fa molts anys?

Si analitzem els valors absoluts del gràfic 1, veurem que del primer valor al segon té lloc un descens de 6 Hz; del segon al tercer, un ascens de 13 Hz, i del tercer al quart, un ascens de 98 Hz. L'algorisme que obtenim és:

$$-6 \text{ Hz} + 13 \text{ Hz} + 98 \text{ Hz}$$

Perquè aquest procediment a l'hora de definir els moviments tonals es pugui considerar vàlid, caldria que, en aplicar un determinat algorisme a qualsevol contorn de la llengua, produís una melodia idèntica a l'original. Així, si apliquem l'algorisme obtingut del gràfic 1 al 2, que comença a 198 Hz, en resultaria:

$$\begin{array}{cccc} 198 \text{ Hz} & 192 \text{ Hz} & 205 \text{ Hz} & 303 \text{ Hz} \\ (-6 \text{ Hz}) & (+13 \text{ Hz}) & (+98 \text{ Hz}) & \end{array}$$

Si canviem els valors originals del contorn del gràfic 2 (*Fa molts anys?*) per aquests que hem obtingut i comparem la melodia amb la del gràfic 1 (*Portes bambes?*), es constata que les melodies són diferents (escolteu al CD-Rom els arxius de veu D1-1-9 i D1-8-21r). Per tant, els valors absoluts no són adequats per expressar els moviments tonals entre un segment i el següent. A més d'aquesta limitació dels valors absoluts, n'existeix una altra: la impossibilitat de comparar els contorns. En aquest cas, tots dos contorns, produïts per un home i una dona, comencen amb una altura tonal diferent, 103 Hz i 198 Hz, respectivament, amb la qual cosa, a partir d'aquest primer valor, per comparar-los, només podem parlar de tendències perquè no en tenim els valors precisos (corba que descendeix i, seguidament, ascendeix –l'ascens és molt més pronunciat al del gràfic 2–).

Ara bé, si volem aconseguir que els contorns esdevinguin comparables i que els algorismes resultants siguin aplicables a d'altres, basant-nos en uns valors precisos, caldria escollir un nombre arbitrari amb el qual comencessin tots, com el nombre 100, i a partir d'aquest primer valor buscar una fórmula per amidar el desnivell tonal entre cada segment del contorn i el següent, és a dir, una fórmula per relativitzar els valors.

Per relativitzar els valors tonals hi ha dues propostes, la de t'Hart, Collier, Cohen (1990), els quals calculaven el desnivell entre un segment i el següent amb semitons, i la de Cantero, que el calcula amb percentatges. Nosaltres optarem per donar la diferència tonal entre segments en percentatge, perquè és més fàcil treballar amb valors de 1 a 100 –un 100% de desnivell equival a una octava– i ens permet precisar millor les dades que no pas el sistema de semitons, que es treballa amb valors d'1 a 12 –12 semitons equivalen a una octava–, els quals en calcular el moviment tonal donen resultats amb decimals més difícils d'interpretar, com per exemple 3,54 semitons (vegeu Cantero, 2002: 149-150).

Per tal de saber la distància tonal entre un valor freqüencial i el següent calcularem el percentatge d'ascens o de descens que significa. Partirem en el primer segment del 100% –nombre arbitrari–, a partir del qual anirem anotant el tant per cent de desnivell, que serà positiu, si és ascendent, i negatiu, si és descendent, amb la qual cosa obtenim els valors relatius (vegeu quadres 14 i 15).

D1-1-9		
Segments	Hz	Percentatge
Por	103	100,0%
tes	97	-5,8%
bam	110	13,4%
bes	208	89,1%

Quadre 14. Valors absoluts i relatius de l'enunciat Portes bambes?

D1-8-21		
Segments	Hz	Percentatge
Fa	198	100,0%
molts	182	-8,1%
anys	239	31,3%
anys*	464	94,1%

Quadre 15. Valors absoluts i relatius de l'enunciat Fa molts anys?

Després de la relativització dels valors, obtenim un algoritme per a cada enunciat. El del quadre 14 s'inicia en la primera síl·laba tònica *Por-*, que se situa en un percentatge arbitrari, el 100%, descendeix un 5,8% fins a *-tes*, i ascendeix un 13,4% fins a la darrera síl·laba tònica del contorn, *bam-*. Aquesta vocal és la que conté l'accent sintagmàtic i a partir de la qual s'inicia la inflexió final ascendent, amb un percentatge del 89,1%, fins a la darrera síl·laba *-bes*, que fa de suport a la inflexió. El del quadre 15 comença també a 100% en la síl·laba tònica *Fa*, descendeix un 8,1% fins a *molts*, i ascendeix un 31,3% fins a la darrera síl·laba tònica, *anys*, la qual conté la inflexió final ascendent i és constituïda per dos segments tonals amb una distància d'un 94,1%.

Les melodies dels dos enunciats, cadascuna de les quals és produïda per una persona diferent, són pràcticament iguals perquè així les senten els parlants, els quals les interpreten amb uns mateixos trets, tal com podrem constatar a les proves de percepció. Les diferències de percentatge entre els valors d'una i de l'altra (vegeu quadre 16) són irrellevants, no significatives.

Enunciat	Percentatges de la corba			
Portes bambes?	100	-5,8%	13,4%	89,1%
Fa molts anys?	100	-8,1%	31,3%	94,1

Quadre 16. Valors relatius dels dos enunciats.

Cal, però, fer un pas endavant. Tenim fins al moment unes dades en percentatges, que, per poder-se representar en un gràfic, cal convertir-les en nombres. Així, doncs, la melodia extreta de l'enunciat *Portes bambes?* es caracteritza pels següents valors relatius en percentatge: 100%, -5,8%, 13,4% i 89,1%, els quals procedim a convertir en nombres: al primer segment tonal se li assigna el nombre 100, el qual és totalment arbitrari ja que podríem haver començat pel 0 o per una altra xifra; a 100, se li aplica un 5,8% de reducció, i obtenim el segon valor, 94; a 94, li sumem el 13,4% i ens dona com a resultat 107, que serà el tercer; i finalment, a 107, li afegim el 89,1% i obtenim el nombre 202.

Els valors relatius de l'anàlisi melòdica de *Portes bambes?*, que ens serveixen per representar la corba estandarditzada són:

100 - 94 - 107 - 202 (vegeu quadre 17)

Segments	Hz	Percentatge	Corba Estàndard
Por	103	100,0%	100
tes	97	-5,8%	94
bam	110	13,4%	107
bes	208	89,1%	202

Quadre 17. Valors absoluts i relatius de l'enunciat *Portes bambes?*

Si seguim el mateix procediment per a l'enunciat *Fa molts anys?*, els valors relatius són:

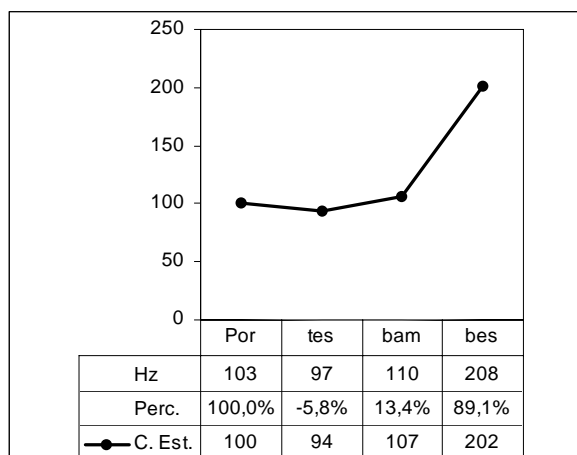
100 - 92 - 121 - 234 (vegeu quadre 18)

Segments	Hz	Percentatge	Corba Estàndard
Fa	198	100,0%	100
molts	182	-8,1%	92
anys	239	31,3%	121
anys*	464	94,1%	234

Quadre 18. Valors absoluts i relatius de l'enunciat *Fa molts anys?*

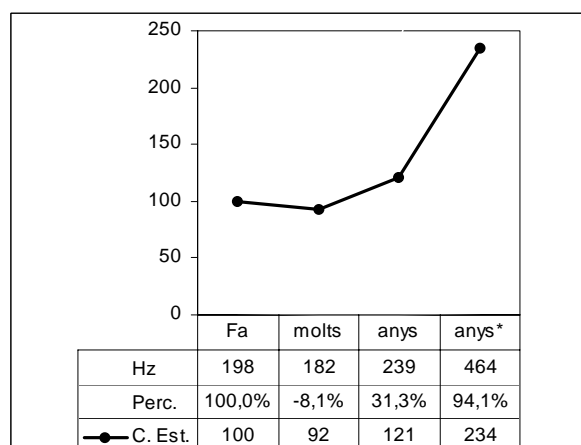
En els gràfics 3 i 4, es pot veure la representació de la corba estandarditzada dels dos enunciats, cadascuna de les quals constitueix una forma abstracta i ideal de l'entonació, desproveïda del paràmetre de temps i de les variacions causades per les característiques

del to mitjà de veu de l'emissor. Fins aquí, doncs, el segon i darrer pas del procés d'estandardització de les dades de la corba melòdica.

Gràfic 3. Representació de la corba estandarditzada de l'enunciat Portes bambes?

La representació gràfica de l'estandardització dels dos contorns (vegeu gràfics 3 i 4) revela que aquests enunciats que aparentment eren diferents tenen unes mateixes característiques melòdiques: la línia comença a la primera vocal tònica del contorn, a la qual hem atorgat el valor relatiu i arbitrari 100 en tots dos casos; descendeix a la síl·laba següent, un 5,8% i un 8,1%, respectivament; a continuació, un petit ascens fins a arribar a la darrera síl·laba tònica; i, finalment, la inflexió final, que en aquest cas té sentit ascendent, amb uns percentatges del 89,1% i del 94,1%.

Gràfic 4. Representació de la corba estandarditzada de l'enunciat Fa molts anys?

En resum, el procediment d'estandardització de les corbes consisteix en la conversió del contínuum de valors de F_0 que subministra l'instrument d'amidament en una successió de valors tonals relatius, que constitueixen la melodia.

Per comprovar que qualsevol melodia estandarditzada per aquest procediment és idèntica a l'original, però amb una altra tessitura, cal manipular els valors absoluts de la melodia original, obtinguts de la síntesi de veu, introduint-hi els valors relatius numèrics resultants.

Així, si partim dels valors absoluts de *És cantant?* És (231 Hz) / can- (251 Hz) / -tant (218 Hz) / tant* (426 Hz), obtinguts de la mitjana de la mesura dels valors freqüencials de cada vocal, els quals ofereix l'aplicació Praat, podem canviar-los pels valors relatius resultants del procés d'estandardització: És (100) / can- (109) / -tant (94) / tant* (184) per mitjà de l'opció "To manipulation..." (vegeu-ne el gràfic a l'apèndix, pàg. 347).

La síntesi que presenta l'aplicació Praat d'aquest contorn és la que oferim a la figura següent:

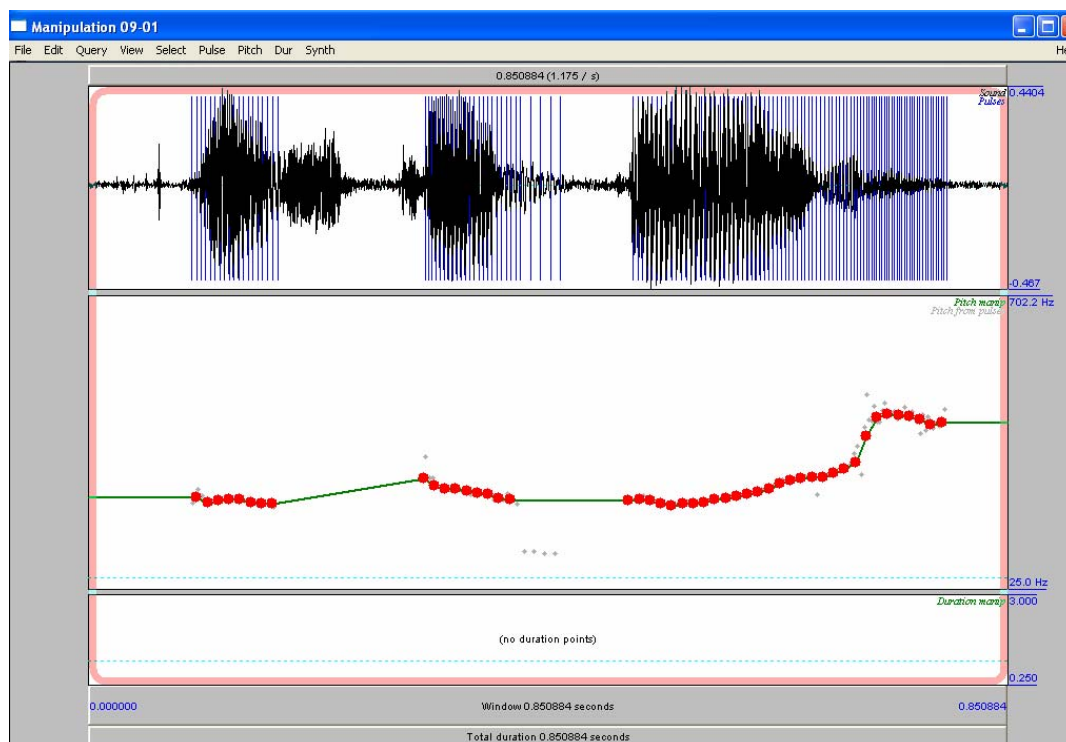

Figura 26. Representació de la síntesi del contorn *És cantant?*, de l'aplicació Praat.

Cada conjunt de punts de la figura equival als valors absoluts de cada so vocàlic. Procedim a continuació per mitjà de l'opció "Remove pitch points" a esborrar-los i substituir-los per un únic valor a cada vocal –el que hem obtingut en el procediment d'estandardització per mitjà de l'opció "Add pitch point". Vegem-ne el resultat a la següent pantalla:

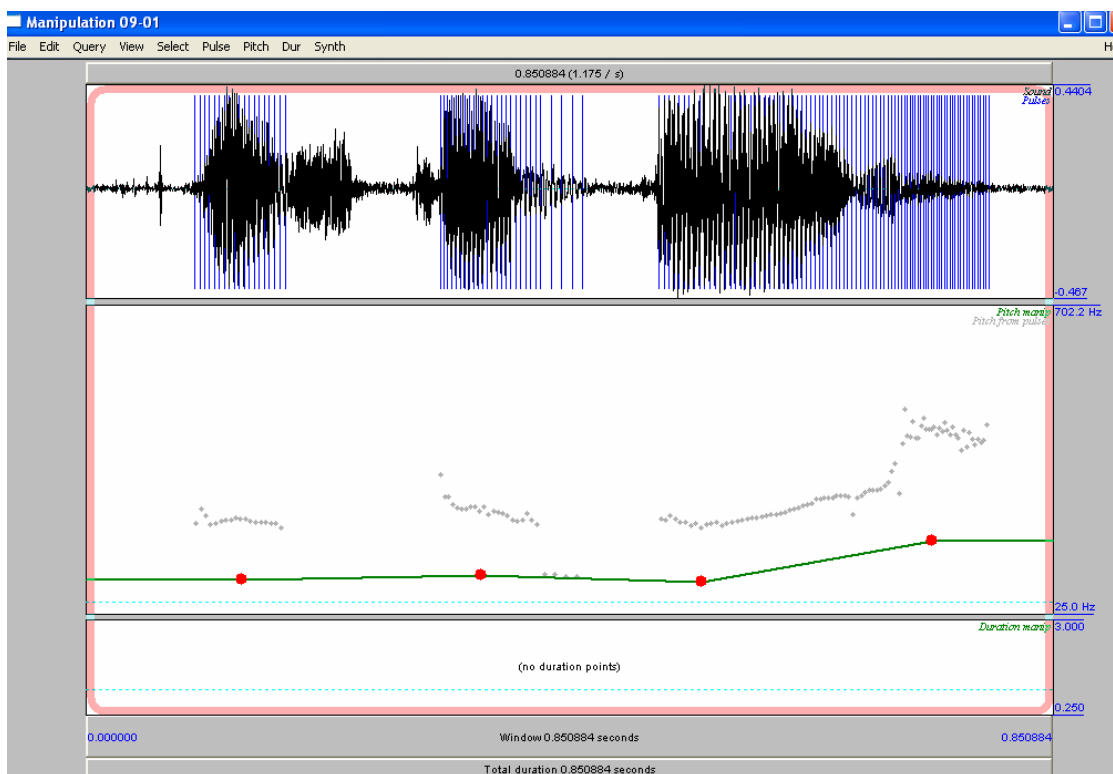

Figura 27. Representació del contorn "És cantant?" amb un sol valor relatiu per a cada vocal, de l'aplicació Praat.

Per comprovar que els valors absoluts són correctes i demostrar que el procés d'estandardització és vàlid, cal procedir a escoltar la melodia del contorn original –amb valors absoluts– i la del contorn final –elaborada a partir dels valors relatius– (arxius de veu D1-09-01 i D1-09-01r del CD-Rom, respectivament) i demostrar que són idèntiques amb una diferència de tessitura: en la primera melodia es percep ben clarament que és una dona qui parla i, en la segona, tot i que és la mateixa veu de dona manipulada, es diria que és un home. Amb tot, totes dues melodies són iguals. Aquest estudi, en què aquesta comprovació s'ha fet sovint, ens serveix no solament per demostrar que és vàlid i adequat aquest procés d'estandardització, sinó també per assegurar-nos que no hem comès errors en anotar les dades.

Fins al moment hem explicat la primera fase o fase acústica del procediment d'estandardització, aplicada amb una metodologia empírica, la qual resumim en dos passos:

- Mesurar els valors freqüencials de cada vocal i reduir-los a un de sol, tot fent-ne la mitjana. Si la vocal conté una inflexió tonal, s'han d'anotar els dos valors (o els tres, segons els cas), els quals es calculen a partir de la mitjana dels tres o quatre valors extrems de la inflexió. Si la inflexió acaba en una vocal seguida d'una consonant nasal o lateral, en aquests casos, s'ha d'anotar la mitjana dels dos o tres valors finals de la consonant.
- Relativitzar els valors absoluts obtinguts dels contorns expressant els canvis tonals, d'ascens o de descens, entre els successius segments en forma de percentatge, convertir-los en nombres i comprovar que els contorns estandarditzats resultants siguin melòdicament idèntics.

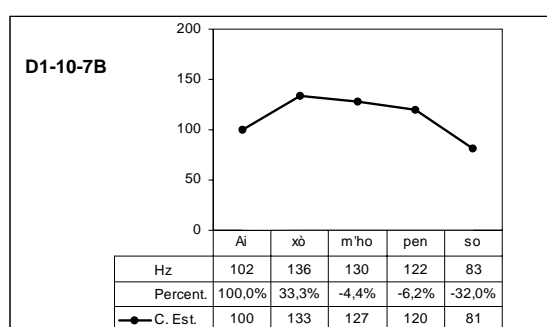
Fixem-nos que aquest procés no normalitza la durada dels diferents contorns, la qual es considera informació irrellevant, sinó que l'abstreu i la substitueix pel nombre de segments tonals i els seu valor relatiu, que és rellevant.

2.3.3 La representació gràfica

Un cop obtenim els valors relatius de la F_0 de totes les vocals dels 580 enunciats, procedim a representar-los en gràfics, per tal de poder treballar amb la visualització del dibuix de la melodia de cadascun.

Per crear els gràfics, ens basem en els fulls d'Excel que havíem elaborat (vegeu quadre 17 i quadre 18), els quals presenten, a la primera fila, els segments; a la segona, els valors absoluts corresponents a la vocal nuclear de cada segment; a la tercera, els valors relatius en percentatge; i a la quarta, la reconversió d'aquests valors relatius en nombres per tal de poder representar la corba melòdica.

A cada gràfic, a l'eix d'abscisses hi ha l'enunciat distribuït en caselles idèntiques, cadascuna de les quals és ocupada per un dels blocs fònics sil·làbics de l'enunciat. I a l'eix d'ordenades, trobem l'escala de valors relatius, que sol anar de 0 a 200, excepte en algun cas que arriba a 250. A l'hora de crear els gràfics, cada valor relatiu que s'ha obtingut d'una vocal d'un bloc fònic sil·làbic, es marca amb un cercle en el punt d'intersecció. Els diversos valors relatius s'uneixen amb una línia, que constitueix una representació gràfica del contorn entonatiu, estandarditzat, tal com podem veure al gràfic següent.

Gràfic 5. Representació de la corba estandarditzada de l'enunciat Això m'ho penso.

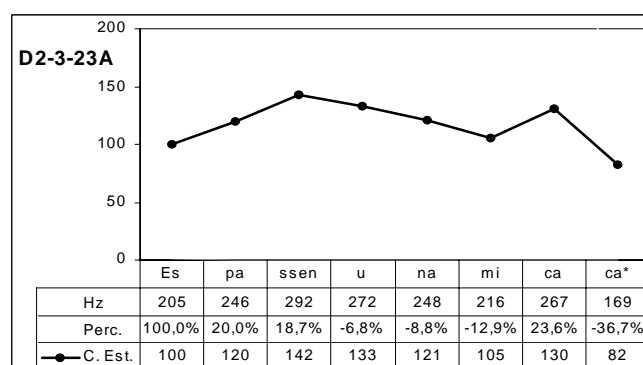
La línia melòdica del gràfic comença amb un ascens d'un 33,3% fins a la primera vocal tònica del contorn, *Això*; i continua amb un descens a les síl·labes *m'ho pen-*. A partir de la darrera síl·laba tònica, *pen-*, comença la inflexió final, que acaba a *-so*, amb un descens del 32%.

El gràfic també conté, a la part inferior, la informació que s'ha utilitzat en el procés d'estandardització: els valors absoluts en Hz de cada vocal continguda en un bloc fònic sil·làbic; els valors relatius expressats en percentatge; i els valors relatius expressats en nombres. Fixem-nos que els valors relatius s'inicien en el nombre 100, com podríem haver començat per qualsevol altre nombre, perquè el que aquí ens interessa es veure la direcció de la melodia i comptabilitzar-la. Quan estandarditzem, ja no estem representant el to mitjà d'un locutor en emetre un enunciat ni el temps que hi esmerça, sinó un contorn entonatiu, producte d'una abstracció de la realitat.

Finalment, consignem a la part esquerra superior del gràfic el codi de l'enunciat a partir del qual es va generar el contorn entonatiu.

La representació gràfica del contorn ens permet visualitzar els trets que el caracteritzen, la qual cosa ens facilita poder-lo comentar i comparar, des d'un punt de vista formal, amb d'altres.

Així, ens adonem ràpidament que el contorn del gràfic 5 és diferent als dels gràfics 3 i 4 perquè la direcció de la inflexió final és descendent, mentre que la dels altres dos és ascendent; com també és diferent la del gràfic que tenim a continuació, que té un inflexió final ascendent-descendent.

Gràfic 6. Representació de la corba estandarditzada de *Es passen una mica!*

La representació gràfica de la melodia o del contorn entonatiu, que és una visualització dels valors relatius producte del procés d'estandardització, ens informa sobre els accents i el ritme del grup fònic, gràcies als moviments i inflexions tonals; sobre les característiques essencials del contorn, com la importància de la primera síl·laba tònica, del pendent interior o de la direcció de la inflexió final; i també sobre els elements propis de l'expressivitat o paralingüístics, dades molt útils per procedir a elaborar l'estudi.

2.4 RECAPITULACIÓ

En començar aquest capítol, ens proposàvem superar algunes de les dificultats amb què han topat els estudiosos de l'entonació, com la segmentació i reconeixement de les unitats en l'anàlisi de la parla espontània i l'obtenció d'un sistema de relativització de les dades acústiques que les faci comparables, tot servint-nos del mètode de base acusticoperceptiva: anàlisi melòdica de la parla de Cantero (2002).

Pel que fa a la segmentació i reconeixement de les unitats en l'anàlisi de la parla espontània, s'han definit els contorns a partir d'un criteri melòdic, la inflexió final. Per aconseguir-les, s'ha procedit de la següent manera: en primer lloc, escollir enunciats curts que coincidien amb un torn de paraula del diàleg i alguns de més llargs, que s'han dividit provisionalment respectant les unitats sintàctiques i la melodia; i en segon lloc, fer l'anàlisi acústica i la representació gràfica de la corba estandarditzada de cada enunciat per poder comprovar si acabava amb la inflexió final; en aquest procés, hem trobat enunciats amb més d'una inflexió final i, per consegüent, ha calgut dividir-los en dos o tres contorns, segons el cas.

Aquesta proposta metodològica permet, d'una banda, segmentar la parla sense dependre de les unitats sintàctiques – oracions i sintagmes –, ja que el que delimitem són contorns amb una determinada melodia, els quals contenen, unes vegades, sintagmes, i unes altres, oracions; i, de l'altra, analitzar parla espontània procedent de contextos múltiples en els quals es pugui aconseguir una bona qualitat del senyal acústic; per tant, ja no és necessària la presència de l'investigador per induir els informants a emetre unes frases molt concretes, ni tampoc cal fer els enregistraments dels informants al laboratori, pràctiques que fan perdre espontaneïtat a la parla i dificulten la grandària i la varietat del corpus.

Pel que fa al sistema de relativització de les dades acústiques, s'han processat els valors acústics de les vocals d'un contorn expressats en Hertz i s'han convertit en valors relatius o estandarditzats. En aquest sistema, primer, es mesuren els diversos valors freqüencials

de cada vocal i es redueixen a un de sol, tot fent-ne la mitjana; després, es calcula el percentatge d'ascens o de descens entre els successius segments vocàlics d'un contorn començant amb un valor arbitrari 100, i es validen en comprovar al sintetitzador de veu que la melodia estandarditzada és idèntica a l'original, però amb una tessitura de veu diferent.

Amb l'aplicació d'aquesta primera fase del mètode, o fase acústica, s'obté l'estandardització individual de cada contorn, és a dir, els algorismes amb la seva representació gràfica, els quals ens serveixen per fer comparables i classificables els contorns, ja que s'han normalitzat els valors començant amb un valor arbitrari 100, seguit dels percentatges dels moviments tonals que tenen lloc entre cada segment i el següent. Com a conseqüència, ja no cal preocupar-se per l'edat, el sexe o la tessitura de l'informant, com tampoc pel nombre d'informants del corpus, ja que amb l'aplicació del mètode tots els contorns obtinguts, siguin de qui siguin, són comparables.

Per consegüent, hem pogut elaborar un corpus de parla espontània, probablement el més ampli i significatiu que s'ha elaborat fins al moment per fer un estudi de l'entonació d'una llengua, que compta amb 580 contorns, seleccionats de 47 hores d'enregistraments de material audiovisual del mitjà televisiu emès entre el 1996 i el 2000, obtinguts en contextos de diàleg, i produïts per 160 informants catalanoparlants genuïns, diversos i variats quant a sexe, edat i procedència sociocultural i dialectal.

Aquests 580 contorns, estandarditzats i representats gràficament, estan disponibles per ser comparats i classificats en grups per coincidències formals en la melodia, en una primera etapa, i validats perceptivament, en una segona. Com a resultat, podrem establir els contorns típics o patrons melòdics i els marges de dispersió a partir dels trets melòdics que tenen en comú un grup de contorns i fer-ne una interpretació fonològica. Però, tot això ja forma part de la segona fase o fase perceptiva del mètode, que apliquem al capítol següent.